

16

DISSERTATIO THEOLOGICA,
De
STATU
INFANTIIUM,
A GENTILIBUS PROGENITORUM,
CUM
IN INFANTIA
DECEDUNT.

Quam
Divinâ annuente gratiâ
Ex benevolo Venerandæ in cêleberrimo ad Varnum Athenæo
Facultatis Theologicæ indultu,
PRÆSIDE

V I R O

Magnifico, Summe-Reverendo, Excellentissimo
DN. JOANNE FECHTIO,
S. S. Theol. Doctore & Professore Publico
Longe-Celeberrimo, Consistorii Ducalis Meklenburgici
Assessore gravissimo, Districtus Rostochiensis Su-
perintendente meritissimo vigilan-
tissimoqve,

Evergetâ & Patrono omni honoris & Vene-
rationis cultu ætatem prosequendo, devenerando,

ad diem Decembr. Anno 1697.

publicæ disquisitioni modestè subjicit

AUCTOR

JACOBUS HENRICUS Bernese/
Thor. Borussus.

ROSTOCH, Typis JACOBI RICHELII, Amplif. Sen. Typogr.

XX 24

VENERANDO
THORUNIENSI MI-
NISTERIO,

VIRIS

Summe Reverendis, Excellentissimis, Do-
ctissimis ac Devotissimis,

DNO. SENIORI,
PASTORIBUS,

cæterisq; verbi divini

MINISTRIS,

De Ecclesiâ Christi bene - meritis & merentibus indies,

Dominis, Fautoribus, & Patronis,

Sacrum!

Sextus volvitur annus, VIRI CELEBER-
RIMI, ex quo, ceu optimè nostis, Musis
derelictis Paternis, illustriora eorum domici-

) 2

lia

Pol. 8. II. 727

lia in exteris posita oris & Academiis saluta-
vi, atq; ab iisdem, quod DEI Trinunius gratia
est, in solidiori rerum Theologicarum scien-
tia innutritus semper vixi, donec tandem
DEO & Parentibus placuit, me è Toga ad Pal-
lium, è Legibus divinis ad Civiles provocare,
atq; sic ad augustum Augustissimi Impe-
ratoris Symbolum Pietate & Justitia imbu-
tum me, ex Academiis reducem, intueri.
Cui justissimo jussui cum promptissimum
gessissem morem, æquum statim duxi, ne ex
trito hocce Musarum tramite plane ἀσιμβολῶ
& jejuna abesse viderer, specimen quod-
dam Theologicum viribus qualibus qualibus,
dicam juvenilibus, excoctum in lucem pro-
ferre sub tutela Splendidissimi Nominis VE-
STRI, ut ita à luce Vestrâ quandam sibi
conciliare posset lucem. VOS ei Tutores,
imò Patres advoco: Tangite, tollite exposi-
tam infirmam hanc infirmioris ingenii pro-
lem, atq; eandem imprimis favoris Vestri
scuto defendite & securitate donate. Ac-
cipite,

cipite, quod offero, tanto affectu, quanto e-
go VOBIS placere annitor. Chartaceum qui-
dem hoc transmitto munusculum, ex affe-
ctu magis, quam effectu, æstimandum; Sic e-
rit, ut VOS si opellam hanc qualem qualem
non improbabit, gratuler mihi, VOBISQ;
inserviendi nullâ non arripiam occasionem.
DEUS interim TER-OPTIMUS TERQUE MA-
XIMUS diu VOS Ecclesiæ & Patriæ meæ bo-
no servet sospites & incolumes, donec lon-
ga placidaq; senectâ ex terris in cœlum e-
vocemini. Valete, atq; ex animi senten-
tia, ac publico voto, vestras res præclare ge-
rite. Perscripsi Rostochii Anno 1697. die
14. Decembr.

V. V. Amplissimorum & Ce-
leberrimorum Nominum

*observantiâ indefessus
servitiis promptissimus Cultor*

JACOBUS HENRICUS Bernese.

X 3

Ad

Ad Theologum,
Ob maxima in Ecclesiam merita Celebratissimum,
D. SAMUELEM SCHELVIGIUM,
Allocutio Præsidis.

Accepi hesternò die Epistolam Tuam, Vir Summe Reverende, quâ amicitia meâ & familiariori conversationi insinuas *Virum*, ceu Tute loqueris, *Juvenem, ob pietatem, diligentiam in studiis, animiq; bonitatem Tibi perquam charum*, JACOBUM HENRICUM ZERNEKE, Thorunio Borussum, Tuum per duos annos & convictorem & domesticum. Hunc ais, & perspectâ quidem atqve abunde exploratâ fide, talem se apud Vos gessisse, ut aliis exemplo suo præluserit, aut abitum quoque Disputatione adversus Quakeros habitâ, luculentum eruditionis specimen, fortiter se in cathedrâ gerentem, edidisse. Rogasqve, ut in adornandâ aliâ ab ipso disputatione Præsidis officium ne denegarem. Venerat utiq; ille ad Nos tribus abhinc mensibus, postquam Lipsiæ Clarissimos in omni eruditionis genere Viros singulari cum profectu audivisset, aliorumq; eruditorum animos, suscepto per superiorem inferioremq; Germaniam, Hungariam atqve Daniam, studiorum morumqve excolendorum gratiâ, itinere, sibi conciliaisset. Vidiqve illicò atqve deprehendi, non è vulgo illum esse, sed ad laudatâ quævis concitato cursu grassari. Scripserat de illo, ante quinquennium, cum è Gymnasio patrio ad illustre Athenæum Vestrum concederet, Excellentissimus Theologus, Gymnasii tum quidem Rector, D. P. HOFFMANNUS; *non mediocriter dolere se abitum hominis modestissimi, Cortis ipsorum per multos annos alumni, qui ipsos nisi præmaturo discessu suo offenderit nunquam, gratulariqve se illustri Gedanensium Athenæo, quod tam pinguis & nobilis præda in casses illius incidat. Id tamen se solatii sibi relictum putare, ita à se excoctum & præparatum Zernekiæ pestus esse, ut quæ restant, facile addi & ab aliis suppleri possint.* Hanc equidem spem eximiè hæcenus implevit, implebitqve posthac ingenio atqve industriâ, immò aliquando superabit. Obtulit ille mihi Disputationem, à se quidem & suo Marte, nisi quod ob materiæ rariæ pertractatæ difficultatem paucillum quidpiam mearum meditatiunculæ nonnunquam adjeci, elaboratam, è quâ Clarissimi Juvenis & conquisitam continuo labore scientiam & pulcherrimum de rebus gravioribus judicium Lectores faciliè deprehendent; sed cum hoc ipso Meletemate **Vale** se Theologiæ, seriò à se hæcenus excultæ, dicturum, adpositurumqve

quæ ad Jurisprudentiam animum, mihi significasset, in admirationem primum & quendam quasi dolorem, quod virtutes tam eximiæ & expectatio non vulgaris ordini nostro subtraherentur, adductus, mox conquiescere cœpi, quando iis se ad hoc propositum rationibus commotum esse indigitavit, quæ conscientia ex omni parte satisfacerent. Quibus Tu, Vir Magnifice, eò libentius adhibebis fidem, quo magis perspecta Tibi est ZERNEKII Tui pietas, ab omni furo aliena, qui quidlibet facere patiqve potius paratus esset, quam ut quocunqve facto, minus à Theologiâ nostrâ probato, DEum religionemq; offenderet. Quamobrem dum posthac inter Politicos numerabitur, solidioris puriorisqve Theologiæ fundamenta eum imbibisse nos nunquam poenitebit, cum hoc ipso specimine, tanquam publico solennissimoqve instrumento, fidem suam sanctè nobis oppigneret, nunquam fore imposturum, ut personatorum illorum Ictorum exemplo, qui & hodie in ipsam Theologiam nostram vel temerariam manum immittunt, vel furiosum dominium affectant, & in quos Te nuper justâ indignatione publicè invecum esse in Literis Tuis significas, sacratissimæ religionis mysteria, pietatemqve cum salutari notitiâ conjunctam, quocunqve ausu labefactet. Quin potius justitiam cum pietate conscientiaqve puritate perpetuò conjunget & cum pietatis altera pars sit rectus de DEO rebusqve Divinis sensus, sine quo cultus supremi Numinis Pietatis titulo mendaciter superbit, & cœcæ superstitionis nomine dignior est, nunquam committet, ut in quacunqve parte, promovendæ veritati & eliminando errori, officio suo unquam desit. Rectius nunc, quam plurimi alii, novit, quæ pestes hodie Ecclesiam nostram adfligant, ex uno nimirum latere profana credendi licentia, quam vel Atheismum vocare possumus, vel Naturalismum, quibus se hujus seculi homines involvunt, ex altero sancta superstitio, quam meritò vel Pietismum appellamus, vel Fanaticismum, cui cæteri, qui omnium maximè à mundo remoti esse videri volunt, sunt immerfi. Ultriusqve periculum, qui civilibus negotiis dediti sunt, vulgò neqve intelligunt satis neqve penetrant & cœco nonnunquam affectu in alterutrum feruntur. Hunc scopulum vitare posthac ZERNEKIUS eò felicius poterit, quo rectius solidiusq; Te primo & inestimabili doctore, eundem cognoscere didicit. Quare nihil nunc superest, quam ut eidem & gratiam Spiritus Sancti, etiam in hoc, quod aggressus est, studio, perennem & successus ipso voto majores & animi deniqve, nunquam justitiæ magis quam pietati devoti, constantiam ex toto pectore adprecemur. Vale, Vir Excellentissime, Ecclesiæ nostræ ornamento. Scr. Rostochii, d. XVIII. Decemb. MDCXCVII.

Nobi-

Nobilissimo atque Doctissimo
DN. ZERNEKE,

S. P. P.

JOHANNES JOACHIMUS SCHOEPFFER,
J. U. D. & Profess.

EX eo tempore, quo te, Vir Politissime, Rostochiensium admirata est terra, Lipsiæque Te, omni virtutum ac eruditionis genere instructum, ægrè dimisit, tanta legumstrarum te tenuit memoria, tantaque veneratio, ut vel contra minimam ejus partem peccare sacrilegii instar æstimaveris. Cum ergo inter alias saluberrimas hujus Rostochii Leges Academicas IV. disponat: Ne quis sine studiorum specimen discadat, huic quoque ex assè satisfas, atque in arenam descendis disputatoriam, suavissima studiorum editurus specimina. Gratulor hinc nostræ Almæ Matri, Academiæ, de tanta humanitatis tuæ, in eam, pietate atque de Legum cultore assiduo. Gratulor patriæ de Cive optimo, magnæ spei futurorum fructuum. Gratulor denique Tibi de studiorum Theologicorum hoc insigni specimen. Macte virtute tua! fac alios tuo incendas exemplo, quo legum sua constet sanctitas atque observantia, sic nunquam uberior tibi gratulandi deerit materia. Vale ac in dies majora studiorum cape incrementa. Scrib. Rostochii d. 18. Decemb. Anno M. DC. XCVII,

PRO-

PROOEMIUM.

Um, teste Doctissimo *Casaubono*, (a) gratior & utilior sit res, si vel unum Scripturæ Sacræ dictum difficultatibus aliquibus obstructum explicetur, quam si vel mille profanorum scriptorum loca depravata corrigantur; haud immeritò specimen loco Academici me ejusmodi materiam elegisse puto, in qua non Scripturæ duntaxat Sacræ dicta difficultatibus aliquibus pressa explicantur, sed quæstio quoque in Theologicis haud supererogatoria ventilatur & curatius examinatur. Equidem prævideo, forsitan non defore quosdam, qui super hisce conatibus meis aliquos contentionis vel censuræ potius funiculos ducent, meque cum nimia & inutili curiositatis, tum temeritatis sat grandioris incusabunt. Incusabunt curiositatis, quod videlicet falcem meam in segetem ejusmodi immittere ausus sim, quâ forte carere area Theologica sine aternæ dispendio salutis posset. Temeritatis autem, quod miser ego pusio cum viris supra omnem exceptionem præstantissimis, nulloguè non eruditionis suppellectili instructissimis conferre sententias, rationum examinare pondera, atque à multorum sat trita & adeò tantum non regia, ut videtur, via deflectere coner. At secus profecto sese res habebit, si præproperæ hujus censuræ curatius & solidius nervos & poplites incidere perrexero. Constat enim quæstionem præsentem non mere problematicam esse, de qua citra periculum in utramque partem disputari queat, sed potius talem, quæ, si aut incaute aut pravè decidatur, de facili Orthodoxæ doctrinæ capita luxare, quoad ipsos loquendi modos hæreticis quicquam concedere, atque ad *ἀγὰρας* *καυδολογίας* viam sternere potens sit, quare & tam sollicito pede incessisse, quotquot ex nostris partibus hanc quæstionem attigerunt, videmus. Temerarius *Zwinglii* ausus & nova *Edvardi Herberti* placita de adulatorum Gentilium salute, quomodo per vicinas hypothesas, quas *Calviniani* ideo allegant, suffulciantur, ex infra dicendis sat patebit, & vereor, ne ipsi *Anabaptista*, novaque *Propheta* iisdem pugnis & claudibus Cathedras nostrorum Theologicas & Ecclesiasticas incalescere faciant. Hoc præsupposito, curiositas forsitan mea in tam præcipiti cursu haud erit, utpote quæ etiam adhæc prodromos suos in Patribus longe clarissimis vidit, impræsentialium licebit in solo *Augustini* & *Ambrosii* nomine acquiescere, qui in hac quæstione decidenda non nihil defudarunt, nec tamen operam hanc suam in tricis & apinis collocasse dicendi sunt, ut

A

jam

(a) In monito ad filium Jf. Casaubonum, cum notas in Diog. Laertium ederet.

jam silentii populo involvam scriptores proximæ ætatis doctissimos, qui in eundem chorum suum intulerunt pedem, ceu testes oculati sequentes erunt pagellæ. Ad hæc lubens libensque fateor, exactam hujus quæstionis scientiam nobis Christianis non quidem absolutè & in se necessariam esse, utpote quam citra salutis nostræ dispendium utique ignorare possumus, tanquam certissimi de formâ & norma nostræ fidei, & eorum, qui curæ nostræ propius commissi sunt. At nihilominus non parum necessariam eandem fore ex accidenti & propter varios variorum adversariorum insultus, nemo forsitan inficias ibit, quem non fugit, quantis ausibus iidem iisdem argumentis veritatem nostram in aliis etiam fidei articulis labefactare & de ponte dejicere conentur. Hinc in pace de armis cura subeunda, quibus instructi de facili suppetias veritati dare valebimus. Nonnulla enim sunt, quibus carere possumus in pace, non item in bello: Panis ad vitæ conservationem satis est, ad medicinam insuper apotheca requiritur. Nec is statim curiosi nimis indagatoris nomen juste incurrit, qui rem aliquam arduam ex fundamentis scripturæ decidit, & iudicium ex ore depromit divino; aut temeritatis ille incusandus venit, qui nonnullorum doctissimorum Virorum autoritate modestè seposita, suffragia aliorum rectiora & tutiora arripit, atque in iis defendendis non tam copiam autoritatis, quam lumen veritatis undiquaque relucens sectatur; potest quippe accidere, ut ab uno quopiam autore, illustris præsertim si sit, opinantium multitudo non impio, sed humili timore correpta procedat, quæ deinde, semel affectu occupata, illius effata minus Achillea contra stomachum veneratur & approbat, quem præpotterum Zelum multorum temporum calamitatem fuisse nemo est, qui nesciat; hinc enati Doctores Irrefragabiles, Angelici, Seraphici, aliæque portentosa hujus inscriptionis nomina, in Ecclesia Orthodoxa nequaquam toleranda. Quapropter nemo conamina mea in pejus rapiet, quod in hac sat gravi materia decidenda particularium Doctorum opinionibus & interpretamentis, quanquam nec hæc deerant, haud nimium me manciparim, sed potius tutissimo Sacræ Scripturæ ductui collum & mentem meam submiserim, spe hac fretus firmissima, sub umbone hoc veritatem hancce, quæ κατ' ἐνσέβειαν est, sartam tectamque semper mansuram. Huic ergo fundamento innixus & de favore summi numinis auxilioque certus, materiam hanc altius paulò pertractandam in me suscipio, atque DE SALUTE IN INFANTIBUS GENTILIIUM EX SCRIPTURIS DESTRUENDA cum DEO acturus, totam dissertationem in Quatuor divido Sectiones, quarum Primæ sententiarum diversitatem, secunda diversarum sententiarum Propositionem, tertiâ Propositionum examen, quarta Examinis usum tam Theoreticum quam Practicum sistet. Faxit DEus feliciter! Quem cum Augustino (B) devota supplicatione supplex ita imploro: *Coram Te, ó DEus, firmitas & infirmitas mea: Illam serva, istam sana: Coram Te est scientia & ignorantia mea. Ubi mihi aperuisti, suscipe intrantem; ubi clausisti, aperi pulsanis. Meminerim Tui, intelligam Te, diligam Te!*

SECTIO

(B) in fine commentariorum de Trinitate.

SECTIO I.

Sistens sententiarum Diversitatem.

§. I. **J**udicium de quæstione sane omnium iudicio difficillima, ardua, atque à piis, illustribus & Doctissimis Viris hucusque, brevibus licet, agitata, AN scilicet INFANTES INFIDELIUM SINE BAPTISMO DECEDENTES SALVENTUR VEL DAMNENTUR? Judicium, inquam, laturo, illicò oculis inerrat nostris iudicium Salvatoris Luc. VI. 37. severe latum: *Nolite iudicare & non iudicabimini, nec condemnare & non condemnabimini, absolvite & absolvemini.* Quod tamen nos hæc vice haud ferre cuilibet obvium est, consideranti, hæc verba Salvatoris non tam de iudicio maturè ponderato & ex ipsis S. Scripturæ visceribus hausto capienda esse, quippe quod apertis verbis adprobatur 1. Cor. II. 15. c. X. 15. quam potius, teste Dno D. Walthero in Harmonia, de iudicio temerario & presumptuoso, ceu præsens nostrum minimè erit. Certum enim est, nec negari absolutè potest, tales nonnunquam incidere posse casus, quibus positus, in divinarum dispensationum causas non male inquiritur, modo ne in indagazione illa altum nimis quis sapiat, in fidei analogiam non arietet, conjecturasque denique merè tantum probabiles, imò læpius ne vix quidem probabiles, invictorum loco argumentorum imperitiis non obrudat. Hinc lubentes cum B. D. Brentio fatemur: *Quod importunum, imò impium foret, si præfractius iudicium DEI investigaremus, vult ut iudicia ejus occulta veni iudicemus, etiamsi nobis nihil minus videantur, tamen si reverenti corde ejus causas imploremus, est quod dignetur nobis revelare.*

§. II. Eadem & nos ratione impulsus materiam hancce bono cum DEO nobis sumimus pertractandam, atque iudicium hic offerimus nostrum non tam iudices, quam ut testes, contemplatores & admiratores divinarum arcanorum. At mirum est, quod tam vario & ancipiti Marte rationum & autoritatum, veluti insigni armorum præsidio hic decertetur & disceptetur à Viris Doctissimis, quos dissensus in ipso dissertationis limine sistere non videtur Mæandris effodiendis operam dare, aut Dædalea sudorem impendere extruendæ fabricæ, si in antecessum diversas diversorum horum Virorum sententias in tot diversas Classes includamus, quippe qui labor tutiorem melioremque viam sternet ad plenioris mentis eorum indaginem ac perfectiorem cognitionem verborum sæpè nutantium & hinc facem quasi lucentem Lectoribus præferet.

§. III. Sunt autem auctores in hac Controversia & Quæstione quintuplicis differentiæ, quas jamjam recensere operæ suum erit pretium: Alii enim quæstionem hanc planè indecisam relinquunt: Dubiis alii nimium indulgentes, nil nisi dubia quoque hæc propinant; Bona spei vestigia passim in scriptis suis spargunt alii; alii judicium suum fundamento mediæ scientiæ diviniæ inædificant: Tandem alii sententiam, ut multis videtur, duriusculam ferunt, atque damnationem omnibus infidelium infantibus, vel quoad penam damni tantum, vel simul etiam sensus adjudicant.

§. IV. Hoc duntaxat in limine prænotandum venit, multos ex hisce Viris Doctissimis inter tot rationum hydras felici vulnere nascentes sæpius ita pendulos hære, ut sæpissime videas Virum uni Classi addictum iterum alteri vel tertiæ quoque classi nomen suum & assensum submittere, atque inter tot sententiarum divortia plus justo fidentius & inconstantissimè sese divertere, certissimo indicio, tali nutantium ambiguitate rationum proprio quasi judicio ipsos fidos non esse & summam hujusce rei difficultatem agnovisse, quod fusius deductum sequens præbebit sectio.

SECTIO II.

Siftens

Sententiarum diversarum Propositionem

§. V. PRIMA igitur CLASSIS eorum est, qui in neutram vel nullam partem quicquam determinant, nec argumenta etiam ulla pro ulla statuminanda adducunt, sed simpliciter sese tractationi hujus quæstionis, etiam ibi, ubi agere de eâ vel maximè poterant & debebant, subtrahunt, dicentes illud Veterum: Non liquet! & illud Apostoli: *Quid ad nos qui extra sunt.* Hi propriè sunt, qui ἐπιπροσῆμιον eligunt, ὁ ἐπιπροσῆμιος etiam antiquis dicti, persuasi, nullam rationem esse, aut ex Scriptura deducendam, aut ex fidei analogia, aut loco quocumque alio, quæ in quamecumque nos partem ut eam amplectamur, vel ad eandem propendeamus, inclinare possit. Tales sunt, qui vel disertis verbis hunc animi sui sensum profitentur, vel ipso silentio suo, ubi ad argumentum de infantibus ἀβασίλειος delabuntur, & tamen de Christianorum tantum infantibus judicium suum aperiant, eundem insinuant: Quorum verba supervacaneum foret adduci.

§. VI. Unum memorabimus Gerbardum, Principem nostræ Ecclesiæ post Megalandrum Lutherum, postque majorem ipso Gerhardo Chemnitium, Theologum; ita namque ille Loco de Baptismo §. 237. inquit: *De Infan-*

Infantibus extra Ecclesiam natis dicimus cum Apostolo 1. Cor. V. 12. Quid mihi de iis, qui foris sunt, Deus judicabit: quare cum de illis nulla exstet promissio, ideo judicio DEI eos committimus, nec tamen locum quendam inter cælum & infernum intermedium statuimus, de quo alium in Scripturis silentium. Idem eandem ἐπιπροσῆμιον eligit in Confess. Cathol. lib. II. part. II. art. 12. p. m. 885. inquit: *Quod attinet Gentilium infantes extra Ecclesiam, illos ut salvari certò pronuciare non possumus, cum nihil hac de re in sacris exstet definitum litteris, ita nec simpliciter asseverare audemus, parvulos illos sine discrimine omnes esse damnandos.* Proinde DEI judicio illos committimus, 1. Cor. V. 12. Et in comment. ad Matthæum p. 112. de loco proxime citato sequentia addit: *Plerosque Theologos locum illum: quid ad nos ὁ ἐπιπροσῆμιος? accipere de infantibus Gentilium, cum de adultis utique judicare queamus.* Nec mihi ex operibus Viri ullus notus est locus, in quo sententiam suam aut mutaverit, aut in aliquam partem vel leviter inflexerit. Hunc ducem suum presso sequitur pede D. Seb. Schmidius in Compend. Theol. c. XXI. §. 38. p. 176. scribens: *Infantes non Christianorum judicio divino permittuntur.*

§. VII. Omnium maximè huc pertinere videntur, qui illud Apostoli: *quid ad nos, qui foris sunt?* in ipsa literæ generalitate etiam Gentilium infantes involvere contendunt, quorum verò verba paulo post commodius afferemus. An enim illi huic hypothese conformiter poterunt quidquam, probabiliter saltem, circa damnationem eorum vel salutem asserere? Anne dicente Apostolo: Nihil constare de infantium Gentilium salute, aut judicium de iis ferendum non esse, nos judicium istud vel verisimile feremus? Hi tamen, si ulterius progressi, quaecumque judicium tulerunt, sibi ipsis adversari esse putandi sunt, ceu in §. ultimo superioris sectionis non immeritò observavimus.

§. VIII. Sequitur CLASSIS statim SECUNDA eorum, qui quamquam hanc ἐπιπροσῆμιον non reprobent, sed statim initio iudicii sui ex Apostolo eandem commendent, tamen deinde calculum suum vel condemnationi vel saluti talium infantum apponunt; puto non tanquam opinioni certæ & immotis argumentis probatæ, sed ceu probabiliori. Ut adeò hoc dicere velle videantur: non esse in sacris indubitata argumenta, quibus vel damnentur tales infantes vel salventur. Nec etiam nostra quicquam interesse, sive salventur illi sive damnentur, ut adeo indecisam relinquere hanc quæstionem & de illa illud Apostoli: *Quid ad nos, qui extra sunt, vel usurpare, vel huc inflectere possimus: Nihil tamen obstare, quo minus ex argumentis verosimilibus dilpitemus;*

mus, quænam sententia vel veritati propius accedat, vel recedat ab eâ remotius. Quamquam enim quod in Scriptura decisum non sit, non sit omninò certum & indubitatum, prohibitum tamen ideo non esse, quin inquiratur, quidnam veritati magis sit consentaneum.

§. IX. Agmen ducat *Baldwinus*, Vir doctissimus insignibusquæ scriptis clarus, qui in Comment. I. Cor. V. 12. p. 349. hanc quæstionem de salute infantum infidelium vocat *curiosam potius quàm necessariam, quæ in Scriptura nullam decisionem habeat, in qua parùm proficiant Christiani, de qua verum sit illud Augustini: Quæ Deus occulta voluit, scrutanda nobis non sunt.* Ad huc opinionem Vir Celeberrimus non est adeo immortuus, sed sui quasi non satis memor, nec rationis à se adductæ, nihilominus eandem alibi, scilicet in Casibus suis conscientiosis, pertractat, quæ de re infra agetur.

§. X. His accedit & judiciosissimus Theologus, *Danbawverus*, calculo suo eadem effata approbando: *Supereft*, inquit ille in Hodosophia Phœn. X. p. m. 729. *ut aliquid etiam dicamus, vel potius non dicamus de infantibus* *Ἰσὶς ἔξω.* Et post pauca interjecta verba addit: *De infantibus Ebnicis citâ morte abreptis solùm manet quæstio; sed manet quæstio. Hic fibula esto & lineæ, ubi scriptura (quæ ordinem divinum describit non item œconomiam) expresse nihil desinit. Quamvis quæ mens quæve hariolatio Virum hunc Doctissimum postea occupaverit, ex sequentibus ejus verbis infra dicendis penitus patebit.*

§. XI. Pariter & *B. Calovius*, Commentatorum solidissimus, in Commentario ad I. Cor. V. 12. p. 298. eandem disquisitionem *curiosam nimis* vocat, atquæ dicit, *quod de hac quæstione soleamus usurpare illud: Quid nobis cum iis, qui foris sunt?* q. d. Quamquam sensus literalis hic non sit loci hujus, quippe qui, ipsomet Calovio teste, de judicio excommunicationis agat, tamen solemus verbis hujus dicti uti, quando indicare volumus, nihil nos de hac quæstione determinare posse. Atquæ rationem porrò tradit: *Siquidem magis de nostra & eorum salute, qui commissi nobis sunt, vel fratres nostri sunt, debemus esse solliciti, quàm judicare de extraneis in iis, quæ in S. literis judicata non sunt.*

§. XII. Atquæ huic sese hac ipsa in re *ὀμολογηθῆναι καὶ ὁμολογηθῆναι* præbet *Georgius* quoquæ *Calixtus* tract. de Baptismo §. 127. inquit: *Curiosè hinc rimari nolumus, sed DEO potius totum committere, quàm judicandi partes temerè involare; parùm enim facit ad praxim.* Conspirat in hoc quam maximè cum *D. Calovio*, licet in multis aliis quam validissimè dissentiat, imò & in hac ipsa quæstione, utpote quam contrario asseruerat modo in suis disputationibus

tionibus p. 240. cujus sententiæ mentionem injiciemus §. XLI. Verùm in hoc loco citato mentem suam quasi corrigere videtur.

§. XIII. Iis, qui nihil hac de re revelatum esse dicunt, frigidam, quod inter Veteres rarissimum est, suffudit olim *Faufus Rejensis* (quomodo apud Veteres constanter legi potius quam Rhegiensis notavit *Olearius* in Abaco p. 160.) Gallicus Episcopus. Is libro I. de Lib. Arbitrio cap. XIV. Tom. IV. Biblioth. Patr. inter alia sic sua finit verba: *Non intelligis, quod in veritatis injuriam perscrutaris, quicquid veritas scire te noluit?* Allegatus circa hanc materiam à *D. Dreiero* in *der Erörterung* p. 362. Sed de hoc scriptore recte *D. Chemnitius* Loco de Lib. Arbr. c. IIX. p. 204. judicat, fuisse Pelagio clanculum addictum. De quo fusius agunt Theologi Rintelenses in Epist. Apol. p. 50. seq. & contra *Jacobum Sirmondum*, *Faufum* illum *Sancitorum* catalogo inferentem, *Phil. Buchius* in libro consideratione longè dignissimo, cui titulus est: *Fabula Hæreseos Prædestinatorum*, Sect. III. p. 137. seqq.

§. XIV. His omnibus quàm maximè jungimus *Balth. Meisnerum* Virum de Ecclesia nostra longe meritissimum, qui in Anthropologia sua Dec. I. Disp. VII. quæst. 2. th. 19. circa hanc quæstionem, uti eandem ipse vocat, *undiquaq; dubiam & satis intricatam*, mavult *τὸ ἐπιχρῆν* tanquam rem tutissimam eligere & cum *Augustino* dicere: *Non liquet: quàm absolutè temerè, eandem vel affirmare vel negare.* Postquam enim ille ex hypothesis aliorum non paucas rationes pro stabiliendâ & destruendâ infantum infidelium salute adduxisset, tandem judicium suum in silentium reponere tutissime præsumit, addens: *Se in hoc imitari Magnum illum Gentium Apostolum Paulum, qui raptus in tertium coelum, ibiq; rerum Theologicarum scientia accuratissima instructus, nihil tamen vel de morte vel de salute extra Ecclesiam natorum determinare voluit, sed humiliter dixit: Quid mihi de iis, qui foris sunt, judicare 1. Cor. V. 12. Atquæ cum Caput XI. Rom. ingressus esset, pergit idem, considerationem operum & judiciorum divinorum, videns non satis se percipere posse istam profunditatem, v. 33. exclamat: O altitudo divitiarum sapientiæ & scientiæ DEI! &c. Quæ de causa & nos de infantibus infidelium judicium DEO unice committimus.* Hucusquæ *Vir Beatissimus ἐπιχρῆν* suam tutissimam defendere conatur; cum verò forsan animadvertisset, se hoc modo litem hanc potius componere, quàm sopire, in sequentibus suis verbis circa idem negotium ita dubius & animi pendulus existit, ut mox à priori scilicet affirmantium, mox à posteriori sive negantium parte stare videatur, mentemquæ suam sat dubiam atque

quæ perplexissimam lectoribus reddat. Hinc non mirum est, quod idem Vir Doctissimus à D. Carpzovio Isagoges in A. C. p. 153. inter ἐπιχθύναι; à B. Hülfemanno Posthum. p. 370. inter duriores sic vulgo dictos & tandem à Vendelino Exerc. XXXIIX. §. XI. p. 580. inter bene sperantes referatur; quæ fata & alios Viros Doctissimos exceperunt, ut luce lucidius inferius patebit.

§. XV. Tandem ut in hac Classe rem omnem per compendium agam, omnes hinc mihi includendi veniunt, qui iudicium cum inclinatione vel in affirmantem vel negantem resolvunt, illudquæ verbis Apostolicis 1. Cor. V. 12. communiunt, in quem numerum, innumeris præteritis aliis, referendus occurrit D. Joh. Adamus Osiander, quem Theologum ingenii acumine & laborum patientiâ nemini maximorum secundum, Ecclesiæ nostræ post Senem illum Divinum, D. Seb. Schmidium, nuper admodum ereptum esse exquisitissimo dolore meritò lugemus. Hic B. Osiander Tom. VI. Colleg. Syst. p. 133. defendit: *De Gentilium infantibus & eorum salute bene & licitè posse iudicium suspendi ex 1. Cor. V. 12.* Ante illum in hac nostra Academia D. Affelmannus scripsit: *Posse nos cum Apostolo dicere: Quid ad nos qui foris? Syntag. Part. I. p. 865.* Cujus Magni Viri vestigia legisse videtur D. Henr. Müllerus, Sydus & ipse quondam Academiæ hujus illustre, dicens in Quæstionibus select. Theol. Semicent. II. quæst. IX. §. 5. *De infantibus infidelium tanquam extraneis iudicium vetat Apostolus 1. Cor. V. 12. ideoque hos infantes DEI iudicio committimus.* Quibus se concordem præbet Doctor quoquæ Hunnius Tom. I. Oper. de baptismo c. XI. p. 1035. in-quiens; *Posse cum Apostolo Paulo dici 1. Cor. V. quid ad nos, qui foris sunt?* atquæ addit: *Hanc sententiam licet Paulus in hypothesis ad suum, de quo ibi tractat, institutum accommodet, tamen per se generalis est regula, vim salutis obtinens.* Eadem profert verba Tom. III. quæstionibus in Geneleos c. VII. p. 1505. & in Cap. XIX. p. 1584. & hunc secutus B. Schertzerus Syst. Loc. VII. §. XI. p. 169. scribit: *De infantibus Gentilium tanquam ἑθνη non iudicamus 1. Cor. V. 12.* Quin & his accedit novissime Dnus D. Nie-meierus Disp. II. de statu Gentilium §. 61. in fine addens: *Nos illos misericordiæ divinæ relinquimus --- memores moniti Pauli 1. Cor. V. 12.* Et qui non alii? à multis multum citati, imò à B. Hülfemanno titulo modestorum insigniti, Posthum. p. 369. Hi sunt, quibus vel tutius visum fuit, vel certe per Apostolum licitum atquæ permissum, aut ἐπιχθύν circa præsens argumentum eligere, aut infantes Gentilium divino iudicio gratioſo an severo relinquere, ut tamen in hac ipsa ἐπιχθύν haud quaquam acquiescentes passim vel negativam vel affirmativam sententiam favore quodam fuerint persecuti, imò

imò partim defenderint atquæ hinc effectuarint, quò illustria eorum nomina uniatquæ alteri adhuc Classi submitenda veniant.

§. XVI. Nescio an his accensere debeam & illos, qui dum videntur in alteram sententiam magis inclinare, alteram tamen apertè rejicere renuunt. *Jacobus Hoerbrand* in Compendio p. 558. scribit: *Non generaliter omnibus sine baptismo morientibus, sed Christianorum infantibus in Ecclesia salutem promittimus.* D. *Tobias Wagnerus* Inquis. in Acta Henot. p. 419. *Quod infantes infidelium concernit, inquit, qui extra DEI sædus & absq; Sacramento Baptismi decedunt, sufficit eos in iniquitatibus esse natos & à matribus suis in peccatis conceptos, Psalm. LI. 7. adeoque naturâ filios incredulitatis Eob. II. 1. ut nihil attineat de ulteriori eorum reatu inquirere, quia si rigor divinæ justitiæ obtineat, hic eorum reatus ad damnationem sufficeret, ut in impenitentia actualia peccata designantis reatu absolvendi veniant. Certò autem eos aeterna damnationi adjudicandos esse, nollemus sine ἐπιχθύν affirmare, quia inclinans in DEI misericordiam sententia, quæ his infantibus ad eorum salutem favet, probabilior esse videtur sententiâ rigorosâ, quæ eisdem salutem aeternam abjudicat.* Quamquam præcunte Apostolo de illis dicere quis possit: *Quid mihi de iis, qui foris sunt? ut taceamus in doctrina predestinationis multa esse ἐπιχθύναι, inter quæ etiam referenda est hæc de infantibus infidelium salebrosa quæstio.* B. D. *Beyerus*, Theologus longiori vita dignissimus, in Compendio Theologiæ p. 678. subdubitans, nec damnationi nec salutem eosdem adscribere vult, sed sequentia generalius concepta verba spargit: *De Gentilium infantibus, inquit ille, spem salutis æq; (ac de Christianis) concipere ex revelatione divina non possumus.* In ipsa Academia nostra D. Jo. Tarnovius Disp. de Baptismo anno 1622. habita §. 45. *An Gentilium infantes sine baptismo decedentes aeterno exitio pereant? non anxie disquirimus, potius DEI iudicio eos relinquimus 1. Cor. V. 12. Scimus autem, quod, qui non credant, damnentur. Marc. XVI. 16.*

§. XVII. Jam TERTIÆ CLASSI appropinquantes bene-sperantium & nomina & bonæ spei fulturas majori indaginis studio scrutabimur. Inter hos agmen ducere videtur Maximus Theologus D. *Danbauverus*, qui spem suam bonam duobus inædificat argumentis, quorum primum ex analogia fidei desumit, quæ putat, neminem reprobari, nisi qui actu mediis fidei resistat. Sic enim ille Hodosoph. Phœn. X. p. 729. (1001) inquit: *Quamquam quod bene de iis speremus facit 1. analogia fidei, ex qua constat, neminem absolute reprobari, solam resistantiam actualem mediis fidei adversam damnare, cuiusmodi contumacia in infantibus ἑθνη non est.* Alterum fundamentum

petit ex Scripturis, & quidem ab exemplo Infantum Ninivitarum, extra Ecclesiam à Parentibus, ceu ille loquitur, Idololatriæ genitorum, quos tamen Dominus ἐλεῆσεν ὁφθαλμῶν respexit, ne perderet eos morte prima, sed gratiam vocationis ipsorum parentibus faceret atq; parceret. Ceu hæc idem Vir eruditissimus fufius in fequentibus deducit, iudiciumq;vè antea silentium in faviffimum facundiffimumq; difcurfum refolvit.

§. XIX. Vestigia huius legit, iisdemq; preffiffime infifit B. D. Scherzerus in Syft. Loc. VII. p. 169. feq. fuperaddens his argumentis argumenta alia, fpem illam bene conceptam fuffulcentia. Provocat I. ad infinitam DEI misericordiam erga genus humanum. Qvifcunq;vè autem fuffime est mifericors, ille fi præfertim facile poffit, non finit in miferia perire eum, qui fe ipfum ipde liberare neq;vit, & non tam propria qvàm aliorum culpa in miferiam iftam devenit. Natura enim mifericordiæ eft, ut cor miferia commoveatur, ubi verò cordis eft commotio, ibi ftatim ad auxilium oritur inclinatio, qvàm non potefit non feq;vi ipfum actuale auxilium, fi fuffima omnium rerum potefitas adfuerit, ceu hoc argumentum nervofius deducit D. Meiffnerus I. c. cujus verbis Scherzerianum argumentum eloq;vi plenius vifum nobis fuit. Provocat II. ad meritum Chrifti univerfale. Si autem omnes redemit, omnibusq;vè vitam æternam verè acq;vifivit, tum fi non inanis fruiftraneaq;vè debet efle redemptio, neceffum eft, ut bonum qvæfitum offeratur & conferatur omnibus non refiftentibus, qvales funt infantes. Provocat III. ad manum Domini non abbreviatam: qvippe qvæ plus facere valet, qvàm nos cogitatione vel iudicio noftro afleq;vi poffimus Eph. III. 20. adeoq;vè fic DEO poffibile erit, modo extraordinario infantes hos falute donare. Provocat IV. ad preces pro omnibus hominibus faciendas ab Ecclefia, I. Tim. II. 1. quæ non erunt fruiftraneæ, ceu quæ in merito Chrifti fundatæ jam funt. Provocat V. ad fententia, quæ Gentilium infantes abfolute damnat, duriciem & auferitatem, eò quod non curaverint feipfos baptizari, quod tamen in ipforum potefitate non fuit. Provocat VI. ad canonem Veterum vulgatiffimum: Contemptus non Privatio damnat. In infantibus autem contemptus nullo modo locum obtinere potefit, ergo nec damnatio. Hinc fuffima potius φιλανθρωπία Iehovæ qvàm exactus rigor iudicii condemnatorii fperandus erit. Provocat VII. cum B. Danhauwero ad mifericordiam à Patre mifericordiarum infantibus Niniviticis præftitam. Deniq;vè VIII. occurrit infantia à peccato Originali petita, refpondendo illud non efle adequatam damnationis caufam & allegando alia testimonia Virorum Doctiffimorum idem hoc probantia. Hæc funt illa argumenta, B. Scherzera optimam fpem de infantibus infidelibus exiftantia,

exiftantia, quæq;vè ex mente ejus non levia, fed valde ardua & fat ponderofa exiftunt ad affenfum cujulibet probè exercendum.

§. XIX. Eandem fpem bonam jam antea fovit Theologus incomparabilis B. Hunnius, atq;vè eandem fimilibus argumentis roborat in Qvæft. ad Geneleos cap. VII. Tom. III. Oper. p. 1705. citatus à D. Gerharo Loc. de Baptifmo §. 237. cui fuperaddendus venit alter locus, fcilicet in iisdem Qvæftionibus in Gen. c. XIX. p. 1784. Utrobique afleverat, de falute talium infantum non fimpliciter efle desperandum (1.) Propter voluntatem DEI, quæ nullius hominis mortem appetit, adeoq;vè nec abfolute interitu parvulorum delectatur. (2.) Propter Chrifti mortem univerfalem & fatisfactoriam. (3.) Propter culpæ nullitatem: Siquidem quod tales incredulorum Gentilium liberi hodie Sacramentorum participes non evadunt, id parentum culpæ tribuendum videatur, cum ipfi refpectu fui per cafum neceffitatis exclufi à Sacramentorum ufu appareant, nec DEUS ob impietatem Parentum æternam morte plectat liberos Ezech. XVIII. Nifi quod ultimo loco Vir Doctiffimus addat: Quando verò queritur, num eos extraordinariè fic falvare certò voluerit; id à nobis certò afleverari non potefit, præfertim cum fuerint extra Ecclefie catum nati.

§. XX. Εμφαντικῶς fpem fuam optimè conceptam videtur probare D. Job. Adamus Olander in Colleg. Syft. Part. VI. p. 150. admodum subtiliter & acutè inferens: Omnes & fingulos embryones etiam infantes Gentilium decedentes ante baptifmum, vel in primis vite fuae exordiis falvos fore in die iudicii, quia DEUS neminem velit perire, etiam iftiusmodi infantes non vult perire, cum non vult unum perire, vult unumq;vèq; non contumaciter obliuctantem huic voluntati falvare; quia voluntas illa divina non faltem eft complacentia fivè Velleitas quædam, fed efficax per apparatus fufficientem mediorum ad totum genus humanum, per quæ media efficaciter agit, in hoc ut homines falvi fiant. Cum verò efficax voluntas ordinaria non reperiat media in iftis embryonibus fivè infantibus infidelibus neceffariò extraordinariis iisdem fuccurrit; Ne, pergit idem, in voluntatis efficaciam, mediorumq;vè apparatu, ad totum genus humanum fe extendente, ratione infufficientia, ejusdem mifericordia tam late fe porrigens qvàm miferia hominum, accufari poffit. Sic Vir Celeberrimus ex quædam extraordinaria DEI gratia omnibus non quibusdam duntaxat infantibus πῖς ἐξω (ceu aliorum fpes ferè concepta erat) falutis fpem facit, eamq;vè argumentis firmat, qvàmqvam, ut fupra diximus, eos non reprobet, quibus hæc argumenta tantum non fufficere perfuafum eft, ut immotum mereantur affenfum.

§. XXI. Iisdem ferè congruentiis & rationibus verosimilibus de-
 ceertant Viri aliàs profundissimæ eruditionis, dequè Ecclesia nostra æternè me-
 riti, *B. Dni. D. Balth. Meisnerus atq; Carpzovius*, quorum ille ἐπιτομή electà in
 Anthropologia Dec. I. disp. VII. quæst. 2. th. 18. addit, quamvis nimis in sua
 spe desperans, dicit enim: *Ex Scriptura scimus*, (infidelium infantes) ordi-
 nariè non salvari, cum usitatis mediis destituantur: *Extraordinariè autem*
et immediatè an DEus illos velit convertere, nullibi scriptum nec revela-
rum nobis est, nequè vel à priori vel à posteriori demonstrare possumus. ---
Salvari nos possumus, quantumvis illi damnentur: justus manet DEus at-
que misericors, etsi fidelium infantes salvet, infidelium in Gebennam intru-
dat. Hic nempe D. Carpzovius Isagoge in lib. Symb. p. 153. majorem de
 salute eorum spem concipit; *Etsi*, inquit is, *ordinariè non convertantur et*
regenerentur, tamen modo sibi cognito et extraordinariè DEum fide salvifica
donare posse infidelium liberos, etiamsi id à nobis ignoretur, et non se-
qui, si ordinariè non regenerentur, illos propterea damnari debere. Atquè
ad tempora nostræ ætati propinquiora accedentes, jungimus his D. Nieme-
jerum Prof. Helmstädiensem, ab eadem sententia non admodum alienum; sic
 enim ille in disp. de statu Gentilium posteriori §. 61. inquit: *Nos misericordiè*
divinæ illos relinquere, quàm damnare malimus, certissimè persuasi, nihil
DEum in hos et horum similes statuturum, quod misericordiè suà sit indi-
gnum. Citatquè ad eandem sententiam propendentes D. Wagnerum supra
 à nobis adductum, & *D. Hildebrandum* ex Theol. Dogm. c. X. §. 27. &
 c. XIX. §. 71. DEum precibus generalibus Ecclesiæ pro omnium homi-
 num conversione & salute æterna fufis, circa omnes, qui gratiæ divinæ
 obicem non ponunt, efficaciam habituris, hoc daturum esse, arbitrantem.

§. XXII. Ab hac bene sperantium Classe eximere non possumus
 universam Fanaticorum phalangem, sed ideo orthodoxis nequaquam an-
 numerandam. Cum enim *hi* armis pugnent sacratissimarum literarum
 h. e. gladio spiritus, quod est verbum DEI Eph. VI. 17. ejusdem judicio re-
 cte evoluto demonstratoquè sese promptissime subjiciunt: *Illi* autem à priva-
 tis quibuslibet inspirationibus raptibusquè toti dependent, earumquè ductum
 sequuntur. Misericordium ante omnes alios titulo digni, quem Origenia-
 nis olim attribuit Augustinus, quod & ipsos Diabolos salvatum iri doce-
 rent. In fronte apparet *Val. Weigelius*, Fanaticorum famosissimus, qui ci-
 tatus à *D. Niemeiero* l. c. §. 31. inquit: *Sie wissen nicht, daß Gott seine*
Feinde liebe, und tauffe alle Kinder unter allen Heyden, Völcern
und Sprachen mit seinem Heil. Geist. Pokilla part. I. p. 140, & part. II.

p. 95. Innixus nempe fundamento omnibus Enthusiasticis spiritibus com-
 munissimo. Ducem suum sequitur *Jac. Böhmius*, Theologus in sutrina in-
 formatus in *der Morgenröhte* p. 425. Ubi in ministros scientiæ instructos
 sed charitate destitutos invecus inquit: *Das saget der Geist: Viel Hey-*
den/ die deine Wissenschaft nicht haben und streiten aber wieder den
Grim (wieder den Zorn Gottes durch Gehorsam und Liebe / ceu paulo
ante semet exposuerat) werden dir das Himmelreich zuvor besitzen. Wer
will sie richten / wenn ihr Herrk mit Gott inqualiret? Ob sie DEN
(Christum sine dubio intelligit) gleich nicht kennen und arbeiten doch in
seinem Geist in der Gerechtigkeit und Reinigkeit ihres Herrkens in rechte-
ter Liebe gegen einander / die bezeugen ja / daß das Geseß Gottes in ih-
ren Herrken sey. Si de Gentilium adultorum salute tam audacter pronun-
ciat, quid de infantibus dicturum fuisse existimabimus? Nec vel hilum ab
hoc placito abit Quakerorum hodie longe Doctissimus, Rob. Barclajus, qui
in Apologiæ th. X. p. 173. Ecclesiæ denominatione comprehendi ait om-
nes cujuscunquè nationis, generis, lingvæ vel familiæ sint, qui obsequun-
tur divino lumini & DEI testimonio in cordibus suis, ita ut per illud san-
ctificentur & à malo abluantur. Possunt igitur hujus Ecclesiæ catholicæ
membra esse et inter Gentiles et Turcos et Judæos et ex omnibus Christia-
norum sectis homines bonæ integritatis et simplicitatis cordis. Unde Qua-
kerorum distinctio inter Christum externum, qui Christianis, & internum,
qui Gentilibus quoquè innotescit, eosquè salvat, apud Celebratissimum Theo-
logum D. Schelwigium, Præceptorem quondam fidelissimum & ad cineres
usquè devenerandum, in Quakerismi Confut. Art. IV. p. 355. & 381. seqq. Nec
aliter nova Prophetissa Asseburgica apud Peterfenium in specie Facti §. 32.
cum quæsitum fuisset: Ob der in der H. Schrift so hochgepriesene barm-
herzige Gott die Heyden/ und auch die/ so etwa in einer falschen Reli-
gion, es sey unter Juden oder Christen/ stehende Versohnen ohne Unter-
schied ewig verworffen? nomine DEI respondet: Die unwissenden
Vöcker verwerffe niemand schlechter dinges; denn wer will die richt-
ten als ich? und mein richten ist gerecht und darum werden sie nicht ge-
richtet zum ewigen Verderben/ sonst wäre ich nicht gerecht. Quæ ver-
ba, quia reddita sunt ad quæstionem: An omnes gentiles simpliciter repro-
bentur & damnentur? an verò scilicet aliqui inter eos, nempe moratiores,
salventur? aliter intelligi non posse videbantur, quàm ut hoc posterius, quod
& verba primore statim intuitu significant, affirmaretur. Videatur Magn.
D. Mayerus Prüfung des Geistes p. 63. seq. Utrum & alii è Novatoribus

idem opinionis monstrum hodie foveant, iudicium suum aperit idem Præceptor meus, æterna observantia colendus, D. Schelgvigius, Sectirisch. Pietist. art. IX. §. 10. p. 8. seqq. Sed & Calviniani nonnulli huic sententiæ favent, nominatim Zwinglius, Bucerus, Martyr, Calvinus, & alii, quorum verò sententias, eorumque rationes, cum ex aliis longè, quàm quibus nostri utuntur, principiis progrediantur, &, ob absoluti decreti doctrinam inconstantissimæ sint, recensere examinareque superfedemus.

§. XXIII. Ex antiquis quendam huc refert *Vicentinum*, hujus sententiæ patronum, Bellarminus lib. VI. de statu Pecc. cap. I. §. Prima sententia; quem verò eopse, quo vixit, tempore refutavit Augustinus lib. I. de Orig. an. c. IX. & lib. III. c. 13. qua de re dato studio agit G. J. Vossius Historiæ Pelag. L. II. Part. III. Th. IV. p. 258. seq.

§. XXIV. Optime sperantibus quàm maximè vicinos CLASSIS QUARTA nobis sistet illos, qui mente iidem, solo probandi modo diversi, atque media quasi sic via incedentes mediam DEI scientiam fundamenti loco hic substernunt, quæ mediante infidelium infantes nec omnes damnationi, nec omnes saluti submitunt, sed iis duntaxat hanc adscribunt, quos DEUS per scientiam mediam fideles & credituros esse: illam, quos DEUS per eandem incredulos & reprobos præviderit, si ad altiores pervenissent annos. Amplexus est hanc sententiam, è rigore quasi & lenitate compositam, D. Job. Hülsemannus Brev. Extens. c. XVI. §. 10. scribens: *Quosdam embryones & infantes esse predestinatos, quosdam reprobos indubium est ex Apoc. XX. 12. Cumque nonnulla interjecisset, hoc modo pergit: quod per Scientiam quæ dicitur media non-excussorem mediorum oblatores in quibusdam præviderit, i. e. sub hac conditione, si servasset in vita superstites, obtulissetque illis ordinaria salutis media, tum non fuisse excussuros prævenientem illam gratiam, probabile est ex loco Apoc. XX. 12. ubi etiam parvuli tam illi, qui in stagnum ignis missi sunt, quàm qui vitam æternam ingressi, judicantur ex libris secundum opera sua. At opera actu secundo existentia non habuerunt parvuli, quæque adeo objectum intuitivæ DEI scientiæ esse nequiverunt: Quare relinquitur parvulos habere opera existentia in scientia DEI media & scripta in hunc librum scientiæ mediæ.* Hæc Vir acutissimus & solidæ eruditione excellens, quem in hac assertionem deserit ejus interpres non minus Excellentissimus, D. Scherzerus in Brev. Enucl.

§. XXV. Atque hæc sententia de scientia DEI media circa eandem materiam Theologiæ quoque *Argentoratensibus* non improbata fuisse videtur, tanquam omnium probabilissima & tutissima, Sic enim illi in censura con-

tra Latermannum cap. XIII. (citante D. Calovio in Harm. Calixt. p. 936.) scribunt ex communi Theologorum hypothesi: *Quis ignorat plerisque Theologos ex duplici hypothesi de hoc negotio respondere? altera ab immensa DEI misericordia, altera ex infinita DEI scientia petita. Igitur si infantes illi adultiores facti media salutis accepturi & ad Ecclesiæ societatem sese aggregaturi fuissent, tum utique DEUM, quia illud præcivisset, vi misericordie suæ immense non permissurum fuisse, ut in infidelitate sua perirent. Dum autem temporaliter & æternum eos punire sinit, utique eum prævidisse, si maximè ad ulteriorem ætatem pervenissent, nunquam tamen oblata salutis media accepturos, sed potius contumaciter neglecturos esse. Quapropter licet in infantia non potuerunt inquirere in verum cultum, quia tamen etiam in adultæ ætate non fuissent inquisituri, sed cumulaturi potius peccata, justè propter Originale peccatum punitos esse. Sic illi. Quibus & D. Quenstedtius accedit in Systemate Part. III. cap. V. de vocatione p. 474. inquiring: *De infantibus, qui in Gentilismo in infantia sua moriuntur, observandum, cum sciamus, DEUM esse immensè misericordem & non velle, ut ullus pereat, itemque omniscium, ita, ut ab æterno noverit, quinam media salutis accepturi sint & qui non. Si itaque prævidisset DEUS, illos infantes adultiores factos media salutis admissuros & in Ecclesiæ gremium se associaturos, utique pro immensa sua misericordia non permisisset in infidelitate eos interire.**

§. XXVI. In fundamento ex media scientia petito hic quoque D. Dreierus, quamvis sine longè diverso, nempe ad demonstrandam infidelium infantum damnationem & reprobationem, convenit. Postquam probare instituerat, ob solum peccatum Originale infidelium infantes non damnari, sed simul ob quendam meriti Christi (saltem in parentibus suis) repulsam, prævidit hanc repulsam, tanquam longè minus ipsa originali labe peccatum, multo quoque minus eos damnaturam esse. Quare ad aggravandam hanc repulsam ad scientiam mediam confugit. Sunt ejus verba in der *Erörterung* p. 364. sequentia: *Derohalben ist hie nicht allein die Erbsünde sondern auch die contumacia actualis der Eltern anzusehen / welche sich auch endlich bey den Kindern / wenn sie erwachsen / finden würde / eben wie sie bey den Eltern ist / welches Gott zuvor siehet / und nimt sie vor der Zeit hinweg durch eine sonderliche Gnade / daß ihnen die Straffe nicht gemehret werde.* Idem hoc eum altero additamento statuit D. Job. Adamus Osiander, sibi met & sententiæ suæ §. XX. à nobis citatæ contrarius, qui Tom. I. Colleg. Syst. Loc. II. Th. 18. p. 289. postquam D. Hülsemanni sententiam de scientia DEI media allegasset, hunc in modum scribit:

Nos

Nos ulterius concludimus & proferimus pedem: Novit DEUS ex infinitudine scientiæ suæ, infantem in Ecclesia natum, si viveret post partum, intra paucas horas vel dies baptismo admotum iri. Videt itaq; infantem Christo inseri, videt fidelem, cum non nisi fidelis sit in Christo. At fidelis & electus Theologis Tubingensibus sunt Synonyma. Si ita prævidet DEUS baptismo ringendos, Christo per fidem connexos, prævidet, ut electos. Electi autem salvantur. At de infidelibus Gentilium alia est ratio: Cum enim baptismus istis non conferatur etiamsi vixissent, & adultis verbum non predicetur, prævidet DEUS ut Christo non insertos. Et hinc prerogativa infantum fidelium præ infantibus infidelium patescit, non fundata in aliqua sanctitate, quam Calviniani constringunt, sed in prævisione ad bona Ecclesiæ limitata conferenda Ecclesiæ Civibus & collata *λογισμῶν* divino infantibus. Planè singularis hæc est & ingeniosa maximi viri opinio, quam non facillè alibi legas, quare integram adducere voluimus. Sciendum verò (quod fide Magnif. Dni Præsidis refero) Collegium Systematicum Beati Viri, non ab ipso Auctore, sed ad lucrandum Auctoris aliis lucubrationibus tempus, eo concilio, à quodam disciplinæ ipsius alumno, ex plurimis privatis collegiis, multis ante annis ad calamum dictatis, in Systema collectum atq; in publicum Stutgardiae Anno M DC LXXXVI. editum esse; Collegium autem Pneumatico-Theologicum, ex quo thesis supra posita excerpta est, jam anno M DC LIIIX. habitum est. Fieri igitur poterat, ut postea ex tanto temporis intervallo sententiam suam mutaret, & ei parti, quæ mitius de Gentilium infantibus iudicat, accederet.

§. XXVII. QUINTÆ jam atq; ULTIMÆ CLASSI accedentes eorum sententias & verba lustrabimus, qui damnationem & Reprobationem Infidelium infantibus adscribunt. Quamquam nec hi adeò harmonicè conspirant, iudicium suum in mitiorem alii, alii in duriozem poenam resolventes. MITIORES in tres iterum partes non immerito secat Bellarminus lib. VI. de statu Pecc. c. I. Quorum primi excluderint quidem infantes à visione DEI beatifica, adeoq; à salute gloriæ propriè dicta, dederint tamen iis vitam æternam & naturalem beatitudinem, sine ulla molestia aut dolore extra regnum beatorum & procul à carcere damnatorum, hoc est, in loco medio inter gehennam & cælum. Quam opinionem fecisse olim suam Pelagianos Augustinus fidem facit lib. de hæres. c. 88. Nam, inquit, etiamsi non baptizentur, promittunt eis extra regnum quidem DEI, sed tamen æternam & beatam quandam vitam suam. Cuiquæ adhæserint Ambrosius Catharinus, Alb. Pighius & Hieron. Savanarola. Secundos eos facit Bellarminus,

larminus, qui doceant, parvulos sine baptismo decedentes damnari apud inferos æternâ morte, sed tamen sic puniri carentia visionis DEI, quæ dicitur poena damni, ut nullum patiantur omninò dolorem, neq; internum, neq; externum. Quorum refert Thomam Aquinatem & nonnullos alios Scholasticos Doctores. Tertios deniq; superioribus adhuc severiores, liberare quidem parvulos ejusmodi à cruciatu ignis & vermis, quæ proprie dicatur poena sensus, sed non liberare eos ab interno dolore, qui sequitur ex amissa beatitudine sempiternæ felicitatis: Ita docere Petr. Lombardum aliosq; quæ. Quamquam vero primi illi etiam ad Classem tertiam bene sperantium & hi postremi ad quintæ ordinem alterum, poenam cum damni tum sensus infantibus Gentilium adjudicantium, quodammodo possent referri, nihil tamen impedit, quo minus & huic inserantur ordini utriq; cum primi illi verâ & solidâ salute, in visione DEI beatifica consistenti, haud fruantur, & hi postremis veris perfectisq; poenarum infernalium damnis non subijciantur, adeoq; vel hæcenus de poena tantum damni participant. Equidem dubitandum non est, omnes horum ordinum autores de infantibus vel tantum vel primario iis, qui intra Ecclesiam nati *ἠβάπτιστοι* moriuntur, disputare, sed argumenta tamen eorum, postea in certis capitibus à Bellarmino producta, arguunt, eos consequenter ab hac sua assertione illos infantes non exclusisse, qui dum in Ecclesia non existunt, in infantia diem obeunt extremum.

§. XXIIIX. Ultimæ hujus sententiæ primum vulgo faciunt Autorem Augustinum, qui per condemnationem solam poenam damni seu privationem iisdem adjudicat, hoc est, carentiam visionis beatificæ & separationem à beatifico Christi & totius S. S. Trinitatis aspectu. Sic enim ille lib. V. contra Julian. Pelag. cap. XI. Si quod Salvator de Sodomis ait, & utiq; non de solis intelligi voluit, alius alio tolerabilius in die iudicii punietur: Quis dubitaverit, parvulos non baptizatos, qui solum habent Originale peccatum, nec ullis propriis aggravantur, in damnatione omnium levissima futuros? Quam levissimam damnationem ex Pontificiis Bellarminus, ex nostris D. Pet. Musæus tract. de æterna beatitudine §. 72. intelligi posse ajunt de poena damni, sive privatione claræ visionis DEI, non tamen exclusâ inde emanante tristitia, dolore & molestia animi. Cui opinioni ut Musæus favere videtur, tamen adjicit, nihil se determinare velle. Hanc Patris ita intellecti sententiam læta fronte postea exceperunt Pontificii, receptaculumq; quoddam hanc ad rem fabricati sunt, quod *Limbus Puerorum* appellant, ex quo nullis precibus tales infantes, nec suffragiis Ecclesiæ possint juvari, ut habet

Bellarminus lib. VI. de amiss. grat. & stat. peccat. c. 2. Verum nondum adeo liquidum est, an Augustinus eam, quam Bellarminus ei adscribit, foverit sententiam; Quam tamen de re nunc disputari non est opus. Videatur Kromayerus Loc. Synchr. p. 137. & universim de antiquorum circa infantum non-baptizatorum post mortem statum sententia uberrime apud G. J. Vossium II. Hist. Pel. Part. III. th. IV. p. 251. seq.

§. XXIX. *Posteriores*, qui duriores plerisque; audiunt, dum damnationem infantibus ex justissimo DEI judicio, tam quoad poenam damni, quam sensus adscribunt, ipsum S. Scripturae ductum sine dubio sequuntur; in quorum numerum & censum quam maxime & primo omnium referendi nobis sunt, etiam temporis ratione, *libri* nostrarum Ecclesiarum *Symbolici*, in quibus oculos nostros statim ferit secundus Augustanae Confess. (anno MDXXX. edita) articulus, qui de peccato Originali confitetur, *quod hic morbus seu vitium Originis verè sit peccatum, damnans & afferens NUNC QVO QVE mortem his, qui non renascuntur per Baptismum & Spiritum Sanctum.* At Gentilium infantibus non renascuntur sive per Baptismum, ut evidens est, sive per Spiritum Sanctum, qui sine precibus, ut ex Lutero & Melantheone audivimus, & quibus, juxta ipsos, carent Gentiles, non impetratur, Luc. XI. 13. Et, si neque Christianorum neque Gentilium infantibus, in infantia demortui, damnantur, peccatum Originale neminem damnabit, quia in ceteris omnibus actuale peccatum est, ob quod potius quam ob Originale damnantur. Clarius *Apologia August. Confess.* art. IX. p. 156. adversus Anabaptistas, baptismum infantum rejicientes, proficitur: *Certissimum est, quod promissio salutis pertinet etiam ad parvulos. Neque verò pertinet ad illos, qui sunt extra Ecclesiam Christi, ubi nec verbum nec Sacramenta sunt, quia regnum Christi tantum cum verbo & Sacramentis existit.* Argumentum hoc est: Ad quemcumque pertinet promissio salutis, eaque non generalis tantum, qualis est, quam Deus omnium hominum vult salutem, sed specialis, qualis est, quam ad Ecclesiam & fidelem populum suum pertinet; ille est baptizandus. Atque omnis infans. Ergo: Vicissim: ad quemcumque non pertinet promissio illa specialis, ille non est baptizandus. Ad Gentilium infantibus non pertinet: Ergo. Ex quo immotè fluunt aliae conclusiones: ad quem non pertinet specialis salutis promissio, is non salvatur. Atque ad infantibus Gentilium. Ergo. Item: Quicumque non est baptizandus, is non salvatur. Gentilium infantibus. Ergo. Nempe, si loqueretur *Apologia* de promissione illa generali, quam Deus vult, ut nemo pereat, sed omnes ad poenitentiam & baptismum convertantur II. Petr. III. 9. falsò diceret, eam non pertinere ad Judaeorum & Gentili-

um

um infantibus, eum ab illa nemo hominum, ne unus quidem, excludatur. Loquitur ergo de promissione illa speciali, quam salutem vel actu confert, vel certe media ad eandem proximè & infallibiliter offert. Quam, quicumque non habent, eos salvari non posse affirmat. Adeo vera certaque haec sunt, ut verba Augustanae Confessionis pro neganda in infidelium infantibus salute *salvis evidentiis* esse dicat Hülsemannus Prolegom. in Form. Concord. p. 370. & pro talibus agnosci ab Hunnio, Gerharo, Brochmanno, Huttero, aliisque; profiteatur.

§. XXX. Sequitur nunc Dux & Antesignanus repurgata à fecibus religionis, *D. Lutherus* in Expositione Psalmi XXIX. anno MDXLII. edita, *Trost vor die Schwangere Frauen* Tom. IX. Altenb. p. 57. postquam ostenderit, quantum solatium piis parentibus praeberet dictum Christi: *Sinite parvulos ad me venire*: si ipsorum liberi per baptismum Christo adducuntur: *Wir sagen / daß die Kinder in Sünden empfangen und geböhren sind / und nicht selig werden ohne Christo / dem wir sie zutragen in der Tauffe. Sie haben wir ein Gnaden Urtheil / sicher und gewis: lasset die Kindlein zu mir kommen. Das wollen wir uns nicht nehmen lassen: das heißet nicht Gottes heimliche Gerichte und finster Bahn / sondern Gottes gnädige Zusage / daß unserer Kinder des Himmelreich eigen ist / so sie Christo werden zugebracht / denn ohne Christo ist keine Seeligkeit. Drum seind die Türckischen und Jüdischen Kinder nicht selig / denn sie werden Christo nicht zugebracht. Quanam confessio clarior esse poterat? Imò postea cum de infantibus Christianorum ante perceptum Sacramentum è vivis ereptorum agit, unicum eosdem salvandi medium, deficiente Baptismo, orationem esse ait, quam Christo etiam in utero matris adducuntur & commendantur. Quo ipso concludit, infantibus Gentilium salvari non posse, quia neque per Baptismum neque per preces DEO offerantur & adducantur.*

§. XXXI. Sequitur hunc magistrum fidelis ipsius Parastata, *Phil. Melanthon* in Locis, Chemnitiano operi insertis, & eodem ferè tempore editis, imò adeo à Lutero aestimatis, ut iis primas post Apostolica scripta partes tribueret p. 158. dum frequenter repetit: *Gratiae promissionem pertinere ad infantibus, sed qui inserti sunt Ecclesiae. Item: Certum est hoc est, extra Ecclesiam, hoc est, apud eos super quos non est invocatum nomen DEI per Baptismum & qui sunt sine Evangelio, non esse remissionem peccatorum & societatem vitae aeternae, ut apud hostes Christi & blasphemos Judaeos, Mahumedistas, & similes. Id clarum est ex dicto: Non est aliud nomen da-*

C 2

tum,

zum, &c. Item: *Extra Ecclesiam non est salus*: quod probatur dictis. Item: *Nulla est electio eorum, qui non inseruntur Ecclesie externâ vocatione.* Item: *Non pertinet ad infantes extra Ecclesiam promissio gratiæ.* Item: *Neg. enim affirmari potest, pertinere salutem ad infantes extra Ecclesiam, ut sine ullo testimonio furenter contendunt Anabaptista.* (Ecce quanta tum cum confidentia infantum extra Ecclesiam salutem rejiciebant!) Item: *Oportet teneri hanc hypothesin: infantes, qui sunt intra Ecclesiam, super quos invocatum est nomen Christi, recipi in gratiam; non Turcos, non Judæos.* Conf. Melanthonis Oper. part. I. de baptis. infantum fol. 237. seq. Ex quibus facile patet, quomodo verba Apologiæ A. C. intelligenda sint, cum quilibet verborum suorum optimus sit interpret.

§. XXXII. Progrediamur nunc ad ulteriora tempora. Anno M D XLV. Electori Saxonie consilium dederant Theologi Wittebergenfes de componendis controversiis religionis. Subscripserant Martinus Lutherus, Johannes Bugenhagen, Casparus Cruciger, Georgius Major & Philippus Melanthon. Illud Hassiacis etiam Theologis misit Elector, rogavitq; ut revisum probè considerarent, & si quid, quod in eo vel notarent vel rejicerent, haberent, id haud gravatim communicarent. Paruerunt illi Electorali desiderio, & in articulo de necessitate Baptismi, cui casum illum extraordinarium, quo infantuli ἀπαράτητοι hinc decedunt, non inseruerunt Electorales, petierunt, ut hujus rei mentio aliqua injiceretur, ne suspicio oboriatur, ac si Lutherani misellos infantulos, sine suâ culpâ baptismo destitutos, æternæ damnationi addicerent. Ad hanc observatiunculam respondent Theologi Electorales, ut est apud Illustr. Seckendorffium, Lib. III. de Lutheranism. Sect. 31. §. CXX. n. 5. p. 538. *Rectè se statuisse, Baptismum esse necessarium, id est, secundum naturam & ordinem ministerii, ubi copia baptismi haberi possit & ne is contemnatur. Hoc sensu dispensationem non excludi, neg. damnari infantes Christianorum, ante baptismum morientes, ita tamen, ut nomen Christi super illos invocetur & seriæ preces fiant, (daß ernstlich gebettet werde / hæc verba Lutheri manu inserta erant:) neg. baptismus per contemptum negligatur. Hoc enim, ajunt, verum est & teneri debet, quod infantes Judæorum & Turcorum, qui nomen Christi super illos non invocant, sed execrantur, ad hereditatem Christi & æternam salutem non pertineant, idèò Christus clarè dixit, Marc. X. 14. finite parvulos ad me venire, talium enim, (qui scilicet ad Christum afferuntur) est regnum cælorum. Ad hunc sensum lectorem discretum breviter quidem remisimus, verbis scilicet illis cum scripsimus, damnatos esse infantes, qui*
non

non adferantur ad Christum: in iis enim casum, in quæstione Hassiacâ propositum, comprehendimus, licet idèò non expressum, ne Casari aliisque suspicionem injiceremus, ac si de errore Anabaptistico lenius justo sentiremus. Neg. opus esse existimamus, hanc quæstionem huic formulæ inserere, quæ generalis manu ductio ad concordiam esse debet & per quam non sunt excitanda proluxa disputationes. Iterum clarissimum est, Lutherum cum omnibus Collegis suis gentilium infantes æternâ salute exclusisse. In quâ disputatione & illud memoratu dignum est, quod hi Theologi profiteantur, idèò se de hoc extraordinario casu nihil suo scripto inseruisse: *ne Casari aliisque suspicionem injicerent, ac si de errore Anabaptistico lenius justo sentirent.* Ergo videbatur tum Anabaptistis, Baptismi necessitatem elevantibus docentibusque, infantes nullum habere peccatum originale, ob quod damnari possint, favere & patrocinium præstare, qui diceret, Christianorum infantes, sine baptismo decedentes, quamquam extraordinario modo, salvari. Quid itaque putabimus, dicturos fuisse Pontificios, aliosq; si quis docuisset, ipsosmet infidelium infantes, extra federalem gratiam existentes, quique sine omnibus precibus, ipsorum causa ad Christum fufis, (quas & hodie communiter Theologi ad necessitatem salutis in extraordinario casu requirunt; videatur nunc tantum D. Menzerus, Exeg. art. IX. n. IV. §. 14. & Hülsemannus in Breviar. c. X. §. XVI.) moriuntur, nihilominus salvari?

§. XXXIII. Luthero coævus fuit, ut tamen post eundem maneret ad annum usque Christi MDLXX. superstes, Jo. Brentius, Divini ingenii & magnorum meritorum Theologus; is in Catechismo illustrato, p. 21. à sententiâ Augustanæ Conf. nullo modo recedit, sed eum promissionem illam: *ero Deus tuus & seminis tui post te*, non ad majores tantum natu in familiâ Abrahami, sed & infantes eorum pertinere dixisset, subdit: *ita & hoc tempore, quo gentes electæ sunt in populum DEI, promissio æternæ salutis, per Jesum Christum, pertinet non tantum ad seniores gentium, sed etiam ad infantes, qui è Christianis parentibus nascuntur.* Nam ipsa carnalis natiuitas per se non facit Christianos. Nec multò post Jacobus Heerbrandus in Academiâ Tubingensi eminuit, denatus ibidem anno MDG. qui in Compendio Theologiæ, Loco de Baptismo, p. 558. ad quæstionem: quid de infantum non baptizatorum salute sentis? adductis quibusdam argumentis concludit: *Nos igitur meliora infantibus, etiam sine baptismo casu inopinato & repentino præventis, pollicemur. Nec tamen generaliter omnibus sine baptismo morientibus, sed Christianorum infantibus in Ecclesiâ salutem promittimus.*
C 3 §. XXXIV.

§. XXXIV. *Agidii Hunnii*, qui anno MDCIII. excessit è vivis, sententiam mitiorem supra memoravimus. Nunc reticendum non est, (quod plurimis Theologis evenisse jam supra monuimus & exempla se nobis posthac quoque offerent) illius opinionis difficultate adactum, severiorem sententiam disertis verbis fuisse professum, Qq de Bapt. p. 1040. Ubi interrogat: *Sed penes istos infidelium infantes non stat, quod sunt ex non baptizatis orti parentibus. Cur ergo hac in parte luunt pœnam aliena incredulitatis?* & respondet: *Incredulitas parentum non baptizatorum liberis non officeret, si non ipsi etiam liberi essent increduli. Itaq; pereunt (ecce! pereunt) non jam ob merè alienam infidelitatem, sed propriam.* Quare non dubitat summus Theologus, Jo. Hülsemannus in Scriptis Posth. p. 370. Hunnium iis annumerare, qui statuunt, damnari gentilium infantes. Ubi & alium nobis suggerit ex Hunnio locum, in quo idem asseritur, qui tamen non legitur p. 280. ut vitiosè in Prælectionibus Hülsemannianis expressum est, sed p. 820. Ubi hæc verba legas: *In Ethnicismo quot infantum millia obierunt & quantum colligitur ex censurâ Christi, Job. III. 18. cum quâ consentit & Apologia Augustanæ Confessionis articulo nono) etiam perierunt, antequam ad annos discretionis pervenirent.* Ecce magnus hic Theologus, qui alibi bonam de his infantibus spem conceperat, hic non desperat tantum, sed perire eosdem rotundè asserit, nec ex suâ id asserit sententiâ, sed Christi, (heu quantum hoc est veritatis pondus) & Apologiæ Augustanæ Confessionis, quam Lutherani omnes, ut verbo Divino usquequaque conformem, pro Symbolico & indubitata veritatis libro jam diu receperunt. Quinimo idem Hunnius, loco prius allegato ad quæstionem: an infidelium liberi, vi parentibus erepti, possint baptizari? id, quod & alii Theologi faciunt, respondet: non debere fieri invitis parentibus, nec si spes non sit, in potestate nostrâ mansuros, sed expectandum, donec vel parentes convertantur, vel catechumeni prius fieri possint. Provocat ad praxin Universalis Ecclesiæ omnium ætatum & seculorum. Annon verò meritò quis quærat: cur infantes gentilium, citâ morte precepti, digni à DEO æstimentur, ut extraordinariâ misericordiâ iisdem fidem infundat, eoque modo salvet: non verò sint digni, si in potestatem nostram perveniant, ut per baptismum ipsis fides, nisi ex consensu parentum ipsorum implantetur? Cum prius illud speremus ob innocuam & repugnantiam omnis expertem ætatem, cur ob eandem rationem hoc posterius non faciamus? Annon potius hunc in modum colligas: quia omnis ætatis praxis fuit, ne gentilium infantes, quomodo- docunq; in potestatem nostram venientes, ante receptam à parentibus fi-

dem

dem & ante catechisationem baptizarentur: ergo regnum DEI & cœlestem hæreditatem ad eos non pertinere arbitrati sunt, ut ad Ecclesiæ filios, nisi prius vel per parentum fidem Ecclesiæ Cives redderentur, vel in fide informarentur ipsi.

§. XXXV. Defendit etiam hanc sententiam anno MDCV. demortuus, magno cum pondere & verborum severitate *D. Sal. Gesnerus* in der *Christlichen treuherzigen Warnung an die löbliche Stände in Schlesien* / inserta autem Theol. Witteberg. Appendici des gründlichen Beweises p. 276. ubi castigat Zwinglium, quod dixerit: der Heyden Kinder aus dem ewigen Leben ausschließen wollen / das ist gottlos / und wir irren sehr / daß wir über der Heyden Kinder das Urtheil fällen; & vocat hanc opinionem eine ungeheure OPINION, die hernach Henr. Bullinger sehr gefallen und Zwinglii Schwänen-Gesang geheissen. Auch hat Rudolph. Gvaltherus, pergit idem, im Jahr 1543. eben diese gottlose OPINION von der Seeligkeit der Ungläubigen Heyden zu vertheidigen sich unterstanden. Welche Lehre aber nach diesem Leben die Menschen dahin verweist / da die abgöttische ungläubige Heyden sind / die führet dieselbe fürwahr nicht ins ewige Leben / sondern in Abgrund der Höllen. Sientemahl die Heyden / die an Christo nicht gegläubet / freylich nicht in himmlischer Glorie und Herzlichkeit / sondern in höllischer Qual und Marter anzutreffen / nach dem Spruch Christi Marc. XVI. Joh. III.

§. XXXVI. Lutheri sententiam & Bugenhagii, supra commemoratam, comprobat suo calculo *Felix Bidenbachius*, anno MDCXII. mortalitati exemptus, consiliorum editorum opere clarus, Dec. IV. Conf. III. p. 470. nec non *Leonhardus Hutterus* denatus Wittebergæ, quam immortalibus scriptis illustravit, anno MDCXVI. Is enim Exeg. in Form. Concord. art. XI. de Prædest. p. 1074. *Si infantes*, inquit, *Gentilium adultiores facti media salutis accepturi & ad societatem Ecclesiæ se aggregaturi fuissent, cum utiq; DEUS illud præscivisset. Si præscivisset, utiq; vi misericordiæ suæ non in infidelitate ipsos interire permisisset, sed & vitam ipsis prorogasset & ejusmodi media monstrasset, quorum adminiculo ad Ecclesiæ aggregari, ad agnitionem veritatis pervenire & tandem æternum salvari potuissent. Neq; enim misericors DEI voluntas eos tantum complectitur, qui intra Ecclesiæ pomeria nascuntur, sed & eos, qui foris sunt juxta illud Petri Act. II. 39. Jam verò quia DEUS sic illos & temporali & æternum perire permisit, utiq; prævidit & præscivit ipsos, si vel maximè ad adultiorem æta-*

tatem

tem pervenissent, tamen nunquam media salutis, quantumvis monstrata & oblata accepturos. Sic ergo iustitia DEI etiam hoc casu minimè periclitatur, sed æquabiliter se habet: quippe propriam infantum illorum incredulitatem & contumaciam ab aeterno prævisam atq; præscitam iustissimo iudicio puniens. Infantes Gentilium omnes facit incredulos & contumaces, eosque æternam perire asserit, loquens hac de re, ut de thesi in Ecclesia nostra certa. De hoc tantum disquirat, cur DEUS eos verbo suo & Sacramentis non vocet, cum tamen verum DEI cultum, quod facere per naturam poterant adulti, inquirere haud possint atq; ad scientiam mediam confugit, alio tamen quam D. Hülsemannus sensu, sicut supra jam circa alios monuimus.

§. XXXVII. D. Matth. Hassenrefferus, Theologus Svevus, eruditionis famâ inclutus, qui è vivis excessit anno MDCXIX. in Loc Theol. Lib. III. Stat. III. Loc. VII. p. 502. Quærit: Quid sentis de illis parvulis, qui extra Ecclesiam ex infidelibus nati sunt? & respondet: Illi non citius baptizari possunt, quam vel parentes ipsorum ad fidem Christianam conversi, vel ipsi catechumeni facti, in verbo fidei instituti, vel legitimâ ratione in Christianorum tutelam & patriam quasi potestatem translati & adoptati fuerint. Ut alterutrum ipsis quadrare possit; vel illud Salvatoris: qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit: vel illud Petri: Vobis & filiis facta est promissio. Ex quo sequitur, nisi delati in Christianorum potestatem fuerint, neque fidem, neque baptismum, neque salutem, neque promissionem ad eos pertinere.

§. XXXVIII. Eminuit in hac quondam Academia excellentis ingenii acumine Job. Affelmannus, ad eum, ut raro exemplo anno jam ætatis vigesimo primo in ipsa adolescentia Theologiæ professioni admoveretur, quam ad annum usque MDCXXIV. ipsi emortuale tantâ cum nominis fama sustinuit, ut scripta ipsius post mortem studiose collecta sub uno Syntagmatis nomine edita fuerint, aucta iteratâ editione à Reverendo Theologo Georgio Mœbio. Is part. I. Disp. XXIIIX. Epil. XV. p. 865. quærit: Quid de infantibus non baptizatis quoad hanc de fide parvulorum quæstionem erit statuendum? & respondet: Infantes ii aut sunt infidelium, nati extra Ecclesiam, de quibus usurpamus illud Apostoli 1. Cor. V. 12. quamquam si Scripturæ ordinem consulimus, manifestum est, fidem esse donum Ecclesiæ (non pater in cælis, cui non Ecclesiæ mater) ac proinde in iis, qui omnino sunt extra Ecclesiam, esse non posse. In appendicis verò p. 308. ubi eandem quæstionem pertractat, postquam sibi ipsi objecerat, non posse infantes Gentilium damnari, quia in iis non sit contemptus verbi & Sacramenti, sed

tantum

tantum nuda privatio; hunc in modum respondet: Infantes illi damnantur propter incredulitatem & contemptum & non propter contemptum solum. Distingvendum tamen inter contemptum actualem & Potentialem. Damnantur etiam illi ob contemptum verbi divini, quamvis non ob actualem, tamen ob potentialem, haud secus ac si quis catulos lupi interficiat, interfecit illos non ob rabiem actualem sed potentialem. Sic etiam DEUS illis hominibus subtrahit verbum suum, quod si haberent, illud plenis buccis essent contempturi. Et sic non tantum propter privationem, sed etiam propter contemptum & incredulitatem damnantur illi, qui carent verbo DEI. Planè eodem simili utitur B. Hunnius Quæstionibus in Gen. c. XIX. p. 1584. Oper. Tom. III. circa similem materiam scribens: Infantes in diluvio perditii non erant innocentes, quia peccato Originali horribiliter deformati. Deinde, quia credibile est, illos nihilo meliores futuros, itaq; & ipsi deleti sunt, perinde, ut & catuli luporum deprehensi, solent unâ cum grandioribus lupis interfici, siquidem ubi adolescent, equè grassarentur in homines & pecudes, in gallos, gallinas & anseres rusticorum.

§. XXXIX. Eodem tempore in hac Academia vixit par Theologorum, de Theologicis studiis, præclarissime meritum, Paulus & Johannes Tarnovii Fratres, quorum hic anno MDCXXIX, ille vero anno MDCXXXIII. vivendi finem fecit. Itaq; Johannes, quamquam dubitantium parti videatur sese adjunxisse, quâ de causa & eundem jam supra recensuimus, tamen damnationem infantum infidelium tanquam sacris literis indubiè congruentem tandem prætulit: Scimus autem, inquit, quod, qui non credit, condemnetur. Marc. XVI. 16. Paulus verò, Commentatorum solidissimus, Commentario in cap. III. Johannis quæst. V. p. 265. seqq. ad quæstionem: An liberi, extra Ecclesiam nati, damnentur? sic respondet: Disputatur hæc quæstio à nonnullis in utramq; partem & tandem in suspenso relinquitur, propter rationes, quas vir beatus ibidem adducit. Atq; pergit idem, si argumenta utriusq; partis examinentur, deprehendentur negantium examinata ad normam Scripturæ & huic consentanea scripta Symbolica nostrarum Ecclesiarum longè firmiora. Addit dein Gesnerum in Form. Concordiæ idem statuentem cap. ult. th. 52. Nec Gesnerum tantum addit, sed ex eodem simul annotat: Consensum hic esse communem Theologorum, qui eos iudicio DEI dum relinquant, statuunt, eos salvari non posse, nisi dicamus aliud esse DEI iudicium, quam quod est in Scripturis revelatum. Hæc ex Gesnero. De suo verò addit Tarnovius: absurda, ut vocat, consequentia ex mitiori sententia promanantia: I. Esse salutem extra Ecclesiam II. Electio-

D

nem

nem esse vocatione latiore. Sic enim infantes electi statuentur, si salvandi esse dicuntur, etiamsi non sunt vocati. III. Aut sine fide quoniam salvari, aut sine mediis nos regenerari & salvari. VI. Regenerationis & salvationis modum esse duplicem, extraordinarium & ordinarium. Hæc Tarnovius, qui quia à quibusdam expresso nomine refutatus est, nos optimi Doctoris defensionem suo loco non deerimus.

§. XL. Gerbardum subjungimus, qui fati concessit immortalitate dignissimus anno MDCXXXVII. Hunc Doctor Hülsemannus loco sapius allegato scribit fateri: salutis æternæ communionem Gentilium infantibus transferri non posse, ut alibi attulerit quandam universalis vocationis speciem, quæ ad illos etiam sese extendat. Sed in Loco de Baptismo nihil invenio, nisi quod §. 237. scribat: Cum de Gentilium infantibus nulla existeret promissio, ideo iudicio DEI eos committimus. Ex quo quidem rectè infertur, eos damnari, cum iudicium DEI ejus misericordiæ contradistingvatur; Ast utrum Gerhardus hanc consequentiam agnoverit, certo pronuciare non possum.

§. XLI. Eodem tempore Lipsiæ docuit accuratissimus Theologus, D. Henr. Höpffnerus, in meliorem translatus vitam anno MDCXLII. Is in Locis Theologicis Loc. XXIX. de vocatione hominum ad salutem §. VI. p. 425. seqq. disquirat: Cur Evangelium plurimis hodie populis non prædicatur? Respondetquæ, fieri id propter contemptum verbi vel proprium, vel majorum scelera in posteris. Tum verò adductis ejus rei rationibus concludit: Sunt autem illi, qui verbum DEI negligentia majorum amissum plane non habent, vel adulti, vel infantes, qui OMNES justè damnantur. Adulti quidem propter peccata actualia sub incredulitate manentes, & inprimis, quod parentum vitio secutam verbi privationem sua socordia ratam habeant, neq; stimulis conscientie, aut hujus universi intuitu incitati, quarant DEum. Infantes autem in Gentilitate nati justè damnantur propter peccatum Originale, quod in ipsis non expiatur, cum careant baptismo & Christianis parentibus, qui in casu necessitatis precibus suis apud DEum infantes suos, ordinario hoc medio, videlicet baptismo privatos per mortem præposteram, commendent.

§. XLII. Interponemus duorum testimonia, qui quamquam in plurimis ab aliis Theologis discedant, eos tamen aut eorundem hic rationes audiri irriti laboris haud erit. Si sunt D. Georg. Calixtus anno MDCLVI. rebus humanis exemptus, & D. Christ. Dreierus, qui anno MDCLXXXIX. vivere desit. Ille in disputationibus Theologicis sub initium professionis

suae

suae habitis, disp. X. §. XXXII. postquam dixisset, Christum ideo ex utero virginis nasci voluisse, ut, qui in utero matrum suarum antequam baptizentur, extingvuntur, non pereant, sed spem salutis habeant; sanctificasse itaque in suis uterum; adjicit: Dico autem SUIIS, contra Francisc. Puccium (erat hic superioris seculi Naturalista juxta alios errores & hoc asseverans: neq; simplicem ignorantem & incredulitatem Evangelii, neq; defectum baptismi, ubi non sit scelus iniquum, ad salutem obesse: ceu ex ejusdem Itali edito de efficacia Christi Servatoris libro recenset, qui & eundem refutavit D. Luc. Olander, Epit. histor. Eccles. Cent. XVI. lib. IV. c. 46. p. 1098.) Nam, quia non privatio, sed contemptus damnat, ubi est contemptus baptismi, ibi presentissimum periculum damnationis. DEus enim media sua non vult contemni. Et qui non habet in terris Ecclesiam matrem, nequæ habet in cælis DEum Patrem. Porro Judæorum, Turcarum & similium infantes hoc privilegio frui non possunt, quum nec ullo suspirio à suis parentibus Christo commendentur, nec parentum animus sit, eos Christo offerre, sed magis insensissimo adversus Christum & veram Ecclesiam odio ab ipsis incunabulis innutrire & adfoecere. Sed huic doctrinæ, quam in his ipsis disputationibus cum genuinis Theologis defenderat, postea nuncium misisse D. Calixtum jam supra suo loco monuimus. Jam D. Dreierus in der Erörterung p. 365. supponit, hanc opinionem, de salute infantibus infidelibus abnegata, esse inserere Theologorum gemeine Lehre / quod & Tarnovium nostrum cum D. Gesnero dixisse jam supra notavimus. Et rem revera ita sese habere, ex tota hac deductione constare potest, secus quam existimant Theologi Argentoratenses in iudicio Regiom. dato, ap. D. Calovium Harm. p. 936. statim initio. Damnari autem Gentilium infantes ex eo contendit Dreierus, quod licet ut Christianorum infantibus, ita & ipsorum Christum salutem velit, tamen hi in Parentibus suis eandem rejiciant: Weil die Kinder noch nicht / inquit ille, hören noch urtheilen können / hören / reden / urtheilen und handeln die Eltern für ihnen / darumb auch was die versäumen / daß versäumen sie nicht ihnen allein / sondern auch den Kindern mit. Probat, quia verbum & Sacramenta Gentiles non pro se tantum primitus, sed & pro liberis suis acceperant: Ergo etiam amiserunt & repulerunt pro liberis, quod eleganti dicto autoris libri de Vocatione Gentium confirmat. Et quia durius ipsi videtur, ob rejectionem gratiæ, quam commiserunt Parentes, etiam infantes censerent rejecisse eam gratiam, addit scientiam mediam, mediante qua DEus præviderit infantes etiam hanc rejecturos fuisse, si supervixissent: Sicut hujus Viri mentem postremam jam deduximus §. XXVI. Quæ tamen tota de re videndus D. Calovius in Harmon. p. 927. seqq. D 2 §. XLIII.

§. XLIII. *Johannem Hülsemannum*, qui inter cœlites relatus est anno MDCLXI. supra inter dubitantes retulimus. Idem tamen in posthumis, loco sæpius adducto p. 38. *Falsum est*, inquit, *ob solum peccatum Originis neminem ad pœnam sensus condemnari: quamquam enim de Christianorum infantibus non baptizatis aliud judicamus; de Gentilium tamen infantibus manet vera sententia Christi Joh. III. ult. Ira DEI manet super ipsos.* Clarissima est oppositio, nec ulli dubio locum relinquit. Et ibidem p. 369. addit: *Non dissimulant Orthodoxi scriptores quantum ex Sacris Literis confert, nullam fore partem infantibus Gentilium in hereditate beatorum, in quem sensum verba Aug. Conf. satis evidentia sunt.* Affert quoque testimonia alia Hunnii, Gerhardi, Hutteri, Meisneri, Brochmanni & Giffensium, quæ ex parte & nos tetigimus. Videntur hæc quasi corrigere sententiam in Classe antecedente recensitam de scientia media, aut cum ea ita sunt concilianda, quod per scientiam mediam (quod & Dreierus sensit) DEUS nullos videat infantes Gentilium credituros; quamquam tutius prius dicatur, cum juxta proverbium posteriores cogitationes sint meliores, &, teste Doctissimo Grotio in Epist. 3. ad Gallos priores factus provectioris damnet ætatis judicium. Huic sociamus *Mich. Waltherum*, Theologum Gravissimum, qui anno MDCLXII. beatis annumeratus est; is in judicio de Controversia Latermanniana, citante D. Calovio in Harmonia p. 937. cum recensuisset Pelagianorum errorem, docentium: infantes non baptizatos non esse in damnatione, quia nullum habeant peccatum, causam damnationis, eidem errori involvit D. Dreieri sententiam, statuentis, peccatum originale hodie non esse adæquatam damnationis causam, cui opponit Scripturam: *Caro & sanguis regnum DEI possidere non possunt. Cui regnum DEI denegatur, illi damnatio adjudicatur; Atqui Peccato Originis & ei qui illo coinquinatus & nondum purgatus est, regnum DEI denegatur: Ergo.* Addimus statim ex eadem Lipsiensium Academia & alium magni nominis Theologum, *Hieron. Kromayerum*, anno MDCLXX. defunctum, qui in Locis Syncret. p. 257. scribit: *Si de infidelium & Paganorum infantibus aliquid dicendum, miserissima ipsorum pœna non in damno tantum aut privatione, sed inferiore sensus gradu consistet.*

§. XLIV. Procedit ex hac præsentia Academia iterum Theologorum non meritis minus, quam eruditionis celebritate inclytorum biga. Sunt illi *Henricus Müllerus*, anno MDCLXXV. & *Augustus Varenius*, anno MDCLXXXIV. his terris erepti: Ille quidem in Select. Quæstionibus Theol. Semicent. II. quæst. IX. scribens: *Infantibus infidelium tanquam extraneis non*

non audemus salutem promittere manentibus extra fœdus Christi. In eundem sensum & hunc intelligo in A. C. Art. IX. §. 26. p. 75. sic commentantem: *Apud infideles plane non est regnum Christi, nec adeo verbum & Sacramentum & propterea nec promissio salutis.* Nec alienus ab his est, qui & ipse hic primum docuit, postea Luneburgicarum Ecclesiarum Antistes, D. *Joach. Lütkeermannus*, anno MDCLV. satis functus, in *Vorschmack* part. II. p. 464. *Ich will nicht streiten / inquit ille, von dem Zustande der ungläubigen Kindern / wenn sie in ihrer Kindheit sterben / in welchen Fall wir doch auch wenig Trost für sie in der Heil. Schrift finden.* Quorum agmen claudit *Magnif. Dnus PRÆSES*, quem diu nobis, studiisque hujus Universitatis superesse optamus. Qui ut eorum sententiam, qui infantes Gentilium salvatum iri sperant, in Theob. Biblicis, §. XXIX. haud obscure ante biennium, ad exemplum Antecessorum hujus Academiæ, rejecit, nec eandem dissimulavit in Theob. Moralib. §. X. ita ejus in thesibus Polemicis §. XXXI. hæc fuere verba: *Quamquam primore intuitu durior, tutior tamen veriorque sententia est, infantes Gentilium spem salutis nullam habere, ad quam tuendam ipsa Librorum nostrorum Symbolicorum autoritate adstringimur.*

§. XLV. Celeberrimus Academiæ Kiloniensis Theologus Dn. D. *Christoph. Frankius* in *Anti-Limburchio* Exercit. VII. c. IV. §. I. & II. p. 326. seqq. *Limburchio* asserenti, DEUM non quidem ex divina promissione, tamen ex superabundante & extraordinaria gratia, cum respectu quidem ad Christum, tamen absque fide in Christum homines salvare posse, respondet: *Cum justificatio & salus in Scriptura perpetuo ad fidem in Christum adstricta & alligata sit, nec de extraordinaria gratia vel exemplum vel verbum ullum ibi reperiat, summè temerarium haberi debet, ejusmodi gratiam extraordinariam fingere, & laxare velle, quod Scriptura adstrinxit.*

§. XLVI. Possem annectere his suffragiis totius antiquitatis consensum, quæ Pelagianismi vitandi studio, non gentilium tantum, sed Christianorum quoque infantes, qui sine baptismo hinc decedunt, aeternæ involverunt damnationi. Quos & sequitur tota Pontificiorum schola; & quamquam inclementer judicasse Patres de Christianorum liberis non immerito à primo reformationis tempore, ad hunc usque diem docuerint nostri, grandem tamen inter liberos Christianorum & Gentilium differentiam, ut de cætero in diversas scinderentur opiniones, perpetuo agnoverunt; saltem in eo, quod certa essent salutis respectu infantium Christianorum argumenta, non item respectu Gentilium. *Christianus Nisanius* in *Disp. Inaug.* Tom. IX. Giesl. Disp. X. §. 2. p. 588. *Non quidem decretoria aliqua*

rejectione Gentilium infantes à fidei dono excludimus, nondum tamen ex æquo in uno eodemq; statu cum illis, qui intra castra Israelis à Christianis parentibus nascuntur, constituimus. Cùm foris sint, alieni à Republ. Israelis, & hospites testamentorum, nec DEI verbum habeant, ejusq; beneficia, quæ DEUS justissimus ob contemptum majorum de jure ipsi iterum subtrahit.

§. XLVII. Horum illustrium, imprimis illustri hujus Academiæ luminum, maximopere tamen veritatis, autoritate suffultus, ego tanquam misellus & indoctus graculus, quem si inter Musas audire fas est, hanc sententiam defendendam in me suscipio, utpote dum me & Pietas & Veritas ad hoc onus exequendum vocat, adigit atq; impellit. Pietas exigit, ut membrum ego tenuissimum inclytæ hujus Academiæ existens, hac occasione capita ejus maxima venerer, in vita & post fata florentia, & per venerationem hanc justissimam simul cœlesti veritati suppetias qualesquales feram, quæ jam ex intervallo licet, à Zwinglio & Anabaptistis impetum sensit fumosum; & eo ipso ansam mihi præbuit, quæstionem hanc in scriptis Theologorum parum excussam; ab adversariorum vero impudentia maximè extortam, paulo plenius pertractandi, ne incautos nos laqueo, quamvis ex arena compacto, illaqueent, ruboremq; cum ipsi erubescere nequeant, eâ occasione incutiant. Erit autem operæ suum pretium, ut antequam fundamenta sententiæ nostræ, quæ quintæ Classi, ceu ex præmio & titulo nostro jam constabit, calculum addit, inconcussa ponamus, prius impedimenta Virorum Doctissimorum removeamus, sub censuram nimirum modestiorem eorundem objectiones revocando, & sic ultimam, quod dicunt, limam adjiciendo.

SECTIO III.

Sistens

Examen propositarum sententiarum.

§. XLVIII. CUM itaq; haud exigui momenti necessitatisq; res sit, accuratum examen circa diversas diversorum Virorum Doctissimorum opiniones, easq; sibi in Quæstione hac excutienda non usq; quæque constantes, instituere, in quibus probè discutiendis & refellendis cardo totius nostræ dissertationis verti videtur, meritò nos munera officii nostri implevisse putamus, si eo ordine illas sub eadem vocaverimus, quo easdem in superiori Sectione recensueramus, non tamen eo animo, eaq; mente, ac si hac opera discedentibus à nobis dicam statim erroris alicujus grandioris scribendam esse velimus, verùm potius, ut eorum nomina submisisse venerantes, veritatem unice indagemus.

Qua

Qua ipsa ideò in re nihil dicemus, quin aliorum pariter gravissimorum Theologorum & verbis loquamur & autoritate communiamus. Displicet enim nobis mos iste, quo in argumentis, inter Theologos nostros æquo vel numero vel pondere controversis, ita unam eligimus defendimusq; partem, ut reliquas graviore censura notemus, imò eosdem parum moderatè insectemur & heterodoxiæ reddamus suspectos. Interea veritati, quam argumentis convicti agnoscimus, liberè innocueq; adhærere licebit.

§. XLIX. Nos opinionem illorum primo statim loco, qui ἐπιχρησολάτῃσι, iustitiamus, atq; rationes, ad hanc illos impellentes, curatius expendemus. In fronte verò statim se locus ingerit oculis nostris, quo hæc tota sententia tanquam fulcro inniti videtur, nimirum locus I. Cor. V. 12. In quo juxta mentem eorum D. Apostolus omne judicium de πῖς ἕξω ferendum prohibet. Ei aliud superadditur dictum ejusdem Apostoli ex epistola ad Romanos Cap. XI. 33. ubi exclamat: *Judicia DEI esse incomprehensibilia, atq; vias ejus esse inpervestigabiles.* Agit autem in priori loco Paulus de censura Ecclesiastica, adversus notorios in Ecclesia peccatores exercenda, adeo manifestè, ut nec ii refugiant confiteri, qui ad finem longè alium eodem utuntur. D. Frid. Balduinus in Comment. in h. l. p. 348. ostendit Apostolum agere de munere suo Apostolico, quo sollicitus erat de iis, qui per verbum à se prædicatum facti sunt membra Ecclesiæ, quorum & vitam regere, quos exorbitantes punire, eorumq; in universum euram singularem habere deberet, ne exciderent gratiâ, ad quam vocati erant. Cæteros, qui fidei suæ commissi nondum erant, curâ suâ negligere se posse. Post quæ concludit: *Verba Pauli in presenti textu non sunt extendenda ultra subjectam materiam. Loquitur Apostolus non de quolibet judicio, sed de judicio excommunicationis, quod nonnisi eos attingit, qui sunt in Ecclesia. Ceteri, qui foris sunt, excommunicari non possunt, quia in communionem nunquam fuerunt, sed relinquuntur merito justo judicio DEI.* Non poterat feliciter refellere eos, qui per hoc dictum negant, judicium ferri posse vel de damnatione vel de salute infantum foris existentium. Cum Balduino, qui hanc suam interpretationem repetit in Cas. Consc. lib. IV. cap. IIX. cas. IIX. iisdem tantum non verbis utuntur Hunnius, Waltherus, Tarnovius, Hutterus, Hülsemannus. Consentuntq; planè antiqui: Ambrosius, Chrysostomus, Theodoretus, Theophylactus, quorum hic, qui foris sunt, inquit, extra meas isti leges sunt; supervacaneum igitur fuerit, legem sancire iis, qui extra Christi regiam & aulam agunt.

§. L. Si

§. L. *Si dixerit* : sententiam generalem esse : Tum respondetur negando : quia alibi iudicium de exterorum damnatione propter incredulitatem adprobatur, Joh. III. 18. Nec tam generalitas verborum, quam textus & intentionis divinæ respicienda est. *Si regesseris* : tam generaliter verba accipiendā esse, quam permittat reliqua Scriptura ; hanc autem iudicium de adultis Gentilibus permittit, non permittit de infantibus : Tum repetitur responsio ; Nempe intentionem Spiritus S. migrandam non esse, quæ unice in iis verbis hæc est, curam specialem Ecclesiæ ministri in officio suo Pastoralis ad gregem suum adstrictam esse, nequæ extra illum extendi debere. Intentio Spiritus Sancti non fuerat, quicquam in his verbis de iudicio discretivo, ad reliquam Scripturam regulato, determinare, sive illud adultos attineret, sive infantes. Quod si hodie quis alicujus Ecclesiæ pastor in Parochia, fidei suæ concredita, haberet & quosdam Cives, Pontificiæ Religioni addictos, quorum animæ cura ad ipsum nihil pertineret, foret autem inter suos exemplo Corinthiæ Ecclesiæ aliquis scortator, cui imponere juxta Ecclesiasticam disciplinam publicam poenitentiam vellet, is verò hanc declinaturus ad Civis Pontificii exemplum provocaret, qui ejusdem delicti reus esset ; annon Ecclesiæ pastor rectè his generalioribus verbis responderet : Quid ad me, qui extra meam curam sunt ? Hos ego non iudico, hos disciplinæ Ecclesiasticæ non subijcio, DEUS eos iudicabit, meritamquæ iis irrogabit poenam. Et tamen per hæc verba, quantumlibet generalia, sua intentione non excluderet ullam aliam circa hominem illum Pontificium curam, sive in conversatione civili, sive in humanitatis officiis, sive in Christiano amore consistentem. Verba nempe ex intentione loquentis, quam locutionis circumstantiæ rectè consideratæ probant, unice sunt æstimaanda. Atquæ hæc quoquæ responsa sint Celeberrimo D. Scherzero in Breviar. Enucl. c. XV. th. XVI. p. 1038. ex his ipsis rationibus contra D. Tarnovium nostrum disputanti : urget enim ; *si medius terminus (quia foris sunt) valet in negotio conversationis, valebit etiam in negotio salutis. Ratio enim est generalis & ubiq; concludit.* Sed annon clarissimum est, hanc generalem rationem : Quia foris sunt, etiam adultos Gentiles complecti, & tamen de his, utrum salvandi sint, rectissime nos iudicare posse ? Confer simile, antea à nobis allatum, & statim patet rationis generalitatem in his ejusmodi locutionibus nihil minus quam hæc talia inferre.

§. LI. Rectè hæc in prima Classe opponuntur iis, qui dictum Apostoli cum in literalis suo sensu, adeoque juxta loquentis Pauli intentionem, iudicium prohibere putant circa vel salutem vel damnationem infantum infide-

infidelium ferendum. Si quis autem persuasus, in reliqua Scriptura non reperiri solida fundamenta, quibus hi infantes vel damnentur, vel salutis adjuvantur, adeoque frustra de iis disputari, cum nec disputatio ista usum ullum habere ipsi videatur, dictum Apostoli, extra sensum divinum, verba tantum ad suam mentem inflectendo, ut & alias frequenter fieri solet, allegare velit, eum equidem ex dicto Apostoli non coarguemus, sed fundamentum suum negabimus, nempe, non reperiri solidas in Scriptura rationes, quibus de infantum istorum vel salute vel exitio iudicare queamus, ceu ex infra dicendis elucescet. Videantur, quæ supra observavimus §. VIII.

§. LII. Quod posteriorem locum Pauli attinet, dicitur ibi, *judicia DEI & vias ejusdem in vocando uno populo & dimittendo altero esse impervestigabiles; non de salute tam extra quam intra Ecclesiam sperandā, inquit B. Tarnovius Comment. in Joh. p. 266. nobisq; hoc ipso in respondendo otia facit.* Sed restat adhuc circa eandem primam classem unicum dubium dissolvendum, quo isthæc *ἀρχή* juvari maxime videtur : Nostram scilicet quæstionem nimis curiosam, non necessariam, imò planè inutilem esse, cum nihil ad praxin faciat. Ad quod verò omninò responderi potest, quod is curiosus atquæ inutilis investigator dicendus non sit, qui rem aliquam ex fundamentis Scripturæ S. decidit, nec nimis altè & subtiliter ille rimatur, aut iudicandi partes involat, qui ex ore divino iudicium depromit & illud Spiritus S. iudicium summa cum reverentia amplectitur, fovet & osculatur. Deinde dabimus utiquæ, hujus quæstionis necessitatem non absolutam & per se inevitabilem esse : Possemus eandem utiq; citra damnum salutis nostræ ignorare, dummodo de nostra salute solliciti simus ; Ast necessariam eam faciunt adversarii varii, quia eandem iis argumentis propugnant & ventilant, quæ veritatem, nisi recto examine librentur, in aliis etiam fidei articulis labefactare possunt. Hæc est *ἀνεργία* Hæreticorum, quæ semper in turbido piscari conatur, sæpius extorquet tales quæstiones, quibus aliàs carere posset Ecclesia. Multa quippe, attestante Hipponensi Præsule lib. XVI. Civ. DEI c. 2. *ad fidem Catholicam pertinentia, dum hæreticorum callida inquietudine agitantur, ut adversus eos defendi possint, & considerantur diligentius, & intelliguntur clarius & instantius predicantur & ab adversario mota quæstio discendi existit occasio.* Quare nec nos dicam inutilitatis iustè incurrimus, qui veritati hac quæstione violatæ suppetias ferre exoptamus, ne illa in periculum quovis modo attentatum incurrat; hinc videmus eos ipsos, qui tractationem hujus quæstionis, tanquam infructuosam, traducunt, manum tamen suam eidem tractandæ adponere &

utriusque sententiae argumenta ponderare. Videantur quae observavimus supra Sect. II. §. VIII. Qui vero Quaestionis huius inutilitatem atque praesens nullitatem nobis objiciunt, illi vix negare possunt, quod, qui infantes Gentilium salvari contendunt, inveniunt hic amplissimum campum depraedicandae divinae magnitudinem misericordiae, qui damnari eosdem credunt, reperiant argumentum sat grande, rigorem iustitiae & Ecclesiae, imò ipsius fidei necessitatem & nobilitatem ostendendi, quod tamen uberius deductum ultima nostrae dissertationis sistet Sectio.

§. LIII. Atque ita expendimus, quantum instituti nostri ratio passa est, *ἡμῶν ἐπιπέδῳ* eorum, qui hanc quaestionem indecisam relinquere voluerunt, atque nervos viresque rationum prolatarum suppressimus. Sequitur ut ad SECUNDAM CLASSEM abeamus, & nodos difficultatesque DUBITANTIUM extricemus. Videntur & iidem iisdem cum rationibus pugnare, cum quibus priores decertabant; provocant enim & hi ad dictum Apostoli sat superius excussum, existimantes, illud non tantum agere de iudicio Excommunicationis, verum de iudicio quoque Discretionis, quod pateat ex hac ratione, quia, qui foris sunt, curae nostrae non sunt commissi, adeoque nec iudicium Absolutionis nec Condemnationis in illos ferendum esse, sed cum autore de Vocat. Gent. c. IIX. dicendum putant: *Non appetimus habere cognitum, quod voluit DEUS esse secretum.* Aut certe quocumque se res habeat, nec nostrae saluti nec iustitiae DEI aut misericordiae aliquid decedere. Sed verò illico apparet, haec si attendantur, etiam dubitandum esse de salute adultorum. Nec vim habere, si excipiat, distinguendo inter objectum iudicii revelatum & non-revelatum, causando: in illo posse utique judicari, atque vel affirmari vel negari, non in hoc. Facile enim respondetur (I.) ita rationem, quia, qui foris sunt, curae nostrae non sunt commissi, irritam reddi. Ratio enim, cur de infantibus sit dubitandum, non amplius erit, quia ad nos nihil attineant, sed quia nihil de iis revelatum; de quocumque enim nihil revelatum est, de eo quoque iudicare non debemus, sed (quod nunc ex adversa hypothese pono) dubitare; quod manifeste patet inde, quia nec de infantibus fidelium in Ecclesia, qui tamen curae nostrae commissi sunt, iudicare debemus, sed dubitare, quoad ea, quae non sunt revelata. (II.) Sicut iudicium multiplex est, ita etiam cura multiplex est. Non vult Apostolus nos curam gerere Gentilium in rebus ad ordinem Ecclesiae externum pertinentibus, ut manifeste patet ex textu & interpretibus, sed non prohibet infinitas alias curas circa Gentiles obeundas. Debemus eorum curam gerere, ut salutem ipsorum, ubi possumus, promo-

promoveamus; Debemus curare, ut quae ipsi bona habent, in usum nostrum convertamus, uti Paulus qui Arati verbis usus: Debemus curam gerere, ut de eorum ad Ecclesiam N. T. accessione ex Scriptura informemur; ad hanc curam potest etiam pertinere, ut sciamus, an ipsorum infantes salventur? quam nempe curam ideo suscipimus, ut in fide nostra confirmemur. Sed quid respondebunt nobis, qui hanc *ἐπιπέδῳ* defendunt & tamen in alteram sententiam inclinant, aut pro utraque argumenta proponunt, si hoc illis dilemma opponamus: Aut adducta ab ipsis pro salute infantum Christianorum & infidelium argumenta infantibus Gentilium vere applicari possunt: ita non dubitandum de salvatione, sed pariter certò pronuntiandum erit. Aut non poterit; Ergò damnatio iisdem certo certius discernenda erit. De quo enim nec ulla promissio, nec exemplum, nec praecipuum exstat, de eo non est dubitandum, sed id in re merae revelationis est planè negandum. Atque de salute infantum Gentilium &c. Ergo. Quod si hoc verum, quemadmodum verissimum est, cum ita toto die adversus invocationem sanctorum, venerationem imaginum & reliquiarum & infinitos id genus cultus Elestios in Papatu argumentemur, cadet certe omnis ratiocinatio atque dubitatio in hac quaestione dubitantium.

§. LIV. Pergimus jam ad magis momentosas rationes BENE-SPERANTIUM examinandas, quas fere praecipuas atque ponderosiores TERTIAE inclusimus CLASSI. Huic, qui nomina sua dederunt, provocant (I.) ad Analogiam fidei, ex qua clarissime constat, neminem reprobari, nisi qui actu & morose mediis fidei resistat. Quo argumento & Remonstrantes utuntur Defens. Artic. II. p. 286. Verum enim verò non videtur firmo robore niti hoc argumentum. Constat etenim & Actualementem & Originalem repugnantiam damnare, quia Originalis repugnantia supponit etiam privationem notitiae omnium articulorum fidei. Originale enim peccatum duo dicit (α) Privationem iustitiae Originalis, adeoque summam in mente ignorantiam DEI & rerum sacrarum. (β) Repugnantiam contrariam, ut naturaliter ne quidem admittat salutarem notitiam. Ergò per naturam & ob solam absentiam notitiae mysteriorum fidei, & consequenter fidei ipsius, quae notitiam illam essentialiter includit, homo salvari non potest. Ut itaque homo salvari possit, removenda est non illa tantum repugnantia naturalis notitiae, sed etiam absentia credendorum & contra credenda intellectui implantanda sunt, sine quibus fidem habere non potest. At haec implantatio ordinariè non fit sine mediis, neque etiam repugnantia tollitur sine mediis. Unde communis Theologorum doctrina est: repugnantiam

naturalem, seu potius ejus necessitatem tolli per gratiam prævenientem, in verbo oblatam. Jam verò infantes Gentilium nullum habent medium, quibus fides ipsis ingeneretur & reluctantia Originalis auferatur, quia non habent verbum & Sacramenta, quæ sola sunt ordinaria media ad istos effectus efficiendos; ubi autem Originalis resistentia nondum sublata est, ibi nec ulla quæstio potest institui de actuali seu morosa resistentia auferenda. Nisi enim fons prius obstruatur, frustra sumus solliciti de rivis obstruendis. *Extrordinario* autem medio utrum ipsis succurrere velit DEus, quemadmodum succurrit infantibus Christianorum, id alio argumento probandum esset, quod ubi prolatum fuerit, an etiam vim aliquam in se ferat, infra dispiciemus. Hoc certè argumentum id non efficit, ut quilibet videt & clarissime demonstratum est. Quando autem Theologis dicitur, neminem reprobari, nisi qui actu & morose mediis fidei resistat, id intelligendum est de iis, quibus in Ecclesia per verbum Originalis repugnantia jam ablata est, sensusque locutionis est: Neminem eorum, quibus verbum prædicatur & offertur, ob inevitabilem quandam contumaciam, ex absoluto DEI Decreto immisam, damnari, sed ideo, quod verbo divino novum & morosum obicem, præter naturalem illum, per verbum jam infirmatum, ponat. Quod vero infantibus Gentilium applicari non posse ultro intelligitur.

§. LV. Progredimur (II.) ad secundum hujus Classis argumentum, quod suam spem bonam probat ab exemplo *Ninivitarum*; hos enim, cum à Gentilibus Parentibus prognati fuissent, gratiâ & misericordiâ suâ amplexus fuisset DEus dicitur, Jon. IV. ult. Quæ autem horum infantum est ratio, eadem & aliorum omnium esse merito creditur. De quo ut solidè judicari queat, locus ipse & interpretes ejus curatius nobis inspiciendi sunt. Verba DEI ad Jonam cucurbitæ irascentem sunt isthæc: *Et ego non parcavi Ninive urbi illi magna, in qua sunt plusquam duodecies decem millia hominum, qui non noverunt inter dextram & sinistram suam & animalia multa?* Duo nobis expendenda veniunt, quid per ignaros dextræ & sinistræ intelligatur? Et si intelliguntur infantes, an illi fidelium, an infidelium numero censendi sint? Et quidem quoad prius non deunt doctissimi interpretes, qui per eos, qui ignorant discrimen dextræ & sinistræ, intelligunt totam multitudinem, Niniven inhabitantem. Ita cæteris omnibus prævit Lutherus, cujus verba integra reddemus ex Tom. III. Altenb. p. 376. *Es wäre denn / inquit ille, daß man es so deuten wolt / daß der Menschen / die nicht wissen / was recht oder lind wäre / solte so viel gewesen seyn als junge Kinder und Narren; der alten Leute aber so viel mehr*

mehr gewest. Aber solche Deutung halt ich nicht / sondern / daß sie alzumahl nicht haben gewust / was lind oder recht sey / das ist / wie wir sagen / sie wusten weder dies noch das in Göttlichen Sachen / als die kein Befehl Mose noch Propheten hatten / welche sie hatten gelehret / wie sie solten beyde in geistlichen und leiblichen / eusserlichen und innerlichen Dingen für Gott sich halten / wie die Juden hatten / denn so mag man die Rechte deuten auff das Geistliche inwendig / und die Linde auff das Leibliche außwendig / denn man Gott mit Leib und Seel dienen muß. Christianorum eruditissimum sequitur Judæorum doctissimus R. J. Abarbenel, Commentario hujus loci. Nec mustea est hæc opinio, sed decus habet in antiquitate. Nam Hieronymus hoc loco: *Erat, inquit, in urbe plurima multitudo, qua ignorabat ante istam penitentiam, quid interesset inter bonum & malum.* Nec minus Chrysostomus in h. l. duodecim myriadas intelligit de omnibus Ninives civibus. Inter recentiores Ecclesiæ nostræ doctores huic opinioni assurgit & D. Qvenstedtius, Syst. Part. IV. cap. V. de Baptismo Sect. II. p. 154. scribens: *Hic loci non speciatim sermonem esse de infantibus, sed de omnibus incolis urbis Ninivitarum, vel de centum millibus hominum, qui nesciebant, quid esset inter dextram & sinistram suam.* Impugnat quidem hanc sententiam Job. Mercerus Comment. h. l. p. 527. ex eo, quod ea si admittatur, haud ita magna Civitas fuerit Ninive; è contra si ætatis tantum parvulorum fuerint centum viginti millia, possit conjectari, quantum esset reliquorum numerus & quam grandis Civitas. Sed credo, Lutherum aliosque hoc ipsum commovisse, ut de omnibus Civibus verba intelligerent, quod si asserantur duodecim milliones infantum in urbe fuisse, omnes incolæ in monstruosam multitudinem, & urbs ipsa in amplitudinem excrevisset incredibilem. Quamquam non diffiteamur, celebrari hujus urbis stupendam magnitudinem ab historicis antiquis. Sed nec necesse judicavit Lutherus, proverbialem locutionem: *ignorare discrimen inter dextram & sinistram*, de dextra & sinistra proprie accipere, cum proverbia plerumque in se tropos & figuras contineant, & ignorare dextram atque sinistram sit, neque boni neque mali, neque veri neque falsi solidam habere cognitionem. Sunt qui hanc interpretationem etiam ex eo rejiciunt, quia per illam incidatur nervus collectionis prophetica: ego misereor magnæ civitatis, quia in ea sunt multi bardi & stulti. Verum hæc refutatio fortè feriet R. Salomonem *Farchi*, qui ad voces: *Et bestia multa*, scribit: *Homines magni intelliguntur, quorum mens est ut bestiarum, qui, à quo sint creati, non agnoscunt.* Quam, nisi fal-

lor, sequitur Drusus; non eos, qui dicunt, intelligi homines veræ religionis ignaros. Tum enim collectio firma est: Cur ego non miserear hominum, si tu cucurbita? Et quidem hominum tam miserorum, ut nihil intelligant veræ religionis; moniti verò à me per prophetam statim poenitentia sua testentur, se me timere & notitiam meorum mysteriorum libenter discere velle, dum modo ego Te, Prophetam meum, ipsis concedam, eosque in veritate instruam. Hæc hujus loci sententia si teneatur, quilibet è vestigio videt, pro infantibus quicquam hinc concludi haud posse.

§. LVI. Sunt alii longe Clarissimi Viri, qui omnino locum de infantibus & parvulis accipiunt. E veteribus Theophylactus: E recentioribus Waltherus, Grotius, nostras Dnus D. Qvistorius in notis longe selectissimis, Calovius, Joh. Schmidius. His præivere ex Judæis R. Sal. Jarchi & R. D. Kimchi, itemq; R. Salomo Ben. Melech, qui fere verbotenus Kimchium exscribit. De Pontificiis, nominatim Cornelio à Lapide ad h. l. nihil dicemus. Illi enim libentissime locum de parvulis interpretantur, ut inde contra Lutheranos concludere possint, parvulos non credere, quia non habent notitiam dextræ & sinistræ, h. e. nesciant, quid inter DEI veritatem & hominum mendacium intersit. Videatur Qvenstedtius l. c. Nobis nunc non vacat, cum hoc hominum genere congregari. Nostrates verò rationes pro hac sententia passim insinuant, quia ipsi literæ propius convenit; proprie enim & in litera infantes nesciunt, quid sit dextra, quid sinistra: quia & alibi similis & idem significans phrasis de pueris, nihil intelligentibus, adhibeatur, nempe *nescire quid sit bonum, quidve malum*, Deut. 1. 39. quia infantes potissimum, tanquam innocui & simplices, DEUS ad misericordiam commovere poterant. Hæc enim dicere vult DEUS: Ego non parcerem Ninives, in qua tot sunt innocui infantes, qui nihil mali facere possunt, è contra qui nunc in vera cognitione mea educati, gloriam Ecclesiæ meæ ad omnem posteritatem propagabunt. Sic etiam R. D. Kimchi: *Hi sunt parvuli, nec sciunt inter dextram suam & levam, neque in illis est peccatum, nec est illis poena, nisi propter Patres & postea quia patres respuerunt, sunt absq; poena.* Deniq; quia bestiis junguntur, in innocentia nimirum. Nam nec hæ peccarunt & excidii poenam promeritæ sunt, adeoq; commiserationem merentur. Celeberrimus Theologus, Dnus D. Aug. Pfeifferus, ut de Theologia nostra Orthodoxa universim, ita etiam de interpretatione S. literarum præclarissime meritus, in Comment. h. l. p. 61. novo argumento sententiam confirmat, eò quod non legantur illi nescire differentiam inter dextram & sinistram, nempe inter bonum

num & malum, quod facilius ad contrariam sententiam torqueri posset; sed quod nec intelligant, quid sit dextra ad sinistram comparata, quodq; adeo ne minimarum quidem etiam naturalium & quotidianarum rerum habeant scientiam, qui non possint esse nisi infantes.

§. LVII. Disquisivimus hætenus paulo prolixius de hoc loco, ut eundem qualitercunq; illustraremus. Nunc verò dicimus, si huic posteriori communiori que sententiæ adhæreamus, infantes Ninivitarum considerari hic non ut infidelium, sed ut fidelium. Jam enim Parentes ipsorum fidem habuerunt concioni Propheticæ: *Crediderunt viri Ninives DEO & prædicarunt jejunium, indueruntque se sacco, à majori ipsorum usq; ad minimum.* Jon. III. 5. Quid clarius: *Crediderunt, erant fideles?* Et ad testandam hanc fidem Rex Ninives publico mandato dies ordinavit poenitentiales, *ut converteretur quicque à via sua mala & ab impietate ipsa, quæ erat in manibus eorum.* v. 6. 7. 8. 9. DEUS quoque vidit opera ipsorum, quod conversi essent à via sua mala & ipsum poenituit mali, quod locutus fuerat se facturum illis, & non fecit. v. 10. Ecce ipsius DEI testimonium, quod fuerint fideles! Vidit hoc R. D. Kimchius, quare ut supra notavimus, ad versum Prophetæ ultimum scripsit: *Non habent infantes poenam, nisi respectu Parentum. Igitur postquam Patres respuerunt, sunt absque poena.* Est qui inde probare satagit, quod hi infantes, ut infidelium liberi considerandi, quia, inquit, *extra Ecclesiam ab idololatricis parentibus sunt geniti.* Sed respondetur, cessare hanc rationem, quando Parentes sunt Christiani. Probo ex communi omnium Theologorum sententia, quæ hæc est: Quando jure belli & alia quacunq; ratione Judæi aut Turcæ perveniunt in potestatem nostram, suscipiantq; fidem Christianam, liberos ipsorum jus acquirere ad baptismum, non minus ac eos, qui ex Christianis parentibus geniti sunt, quia nimirum per Parentes ipsorum existunt in Ecclesia, cum pars sint familiæ Parentum. Videantur D. Hunnius Tom. I. p. 1040. D. Balduinus IV. Cas. Consc. c. IIX. cas. IIX. p. 1075. D. Danhauerus Hodof. p. 765. qui in recentiori Hodosophiæ editione p. 1002. videtur quodammodo ad hanc ipsam sententiam accedere, cum ait: *Ninivitas hos infantes etiam cum parentibus suis suo modo poenituisse, caruisse lacte materno, atq; hinc vagitibus divinam clementiam implorasse, quin & à matribus ad illicium misericordie expositos.* Quæ certè vim nullam haberent, nisi ut pars Parentum suorum, jam fidelium, fuissent reputati, consequenter & ipsi fide præditi, cum sine fide nihil, adeoque nec vagitus, DEO placeat.

§. LVIII.

§. LVIII. Provocant bene sperantes III. ad infinitam DEI misericordiam. At hæc nunquam est absoluta, sed semper ad ordinem adstricta. Ideo enim in Ecclesia baptismum pro infantibus, & verbum pro adultis ordinavit DEus, quibus infinitæ suæ misericordiæ participes fieri possunt. Si absolute vellet misericordiam suam exhibere, non opus fuisset verbo & Sacramentis. Et ubi non revelavit, se velle extra verbum & Sacramenta misericordiam suam exhibere, ibi etiam credendum est, non velle ipsum extra verbum & Sacramenta misericordiam suam largiri. Frustra in tanti momenti extra Scripturam S. & revelationem aliquid asseritur. Imò contra Scripturam est, quæ dicit fidem esse ex auditu verbi, non extra auditum verbi, Rom. X. v. 14. 17. & regenerari hominem ex lavacro regenerationis, Tit. III. 5. non extra lavacrum illud. In re fidei, ut notum est, ex Scripturæ silentio negativè etiam concluditur, h. m. non exstat in Scriptura: quatuor esse personas Divinas, ergò firmissimè concludendum est, non dari quatuor in una essentia Divina personas. Ita & hîc: non exstat in Scriptura, velle extra Ecclesiam DEum dispensare in decreto à se facto: *Quicumq; non crediderit, condemnabitur.* Ergo firmissimè credendum est, DEum non dispensare. Et ratio manifesta est, quia hæc talia sunt supra omnem rationem posita: Ergo sciri nequeunt, nisi ex revelatione. Ergò quicquid in his, à ratione remotis, non est revelatum, nec est credendum. Ergò quia Scriptura nunquam dicit, aliquem hominum extra Ecclesiam regenerari extra vel verbum vel baptismum, itaqvè credendum est, neminem regenerari extra verbum & Sacramenta. Hinc non negamus, misericordiam DEI esse maximam, ardentissimam, imò tantam, quantum ipse DEus est, Sir. II. 23. sed tamen simul volumus etiam ordinem & mediâ constituisse, in quo & per quæ hanc misericordiam suam dispense, atqve ad illa hominem, qui misericordiæ Divinæ vult esse particeps, adstrinxisse. *Nisi quis regeneratus fuerit ex aqua & Spiritu, non poterit introire in regnum cælorum.* Joh. III. 5. Necessarium hoc esse ex clarissima litera scimus: Extra hunc ordinem cuiquam, nisi populo & peculio suo, gratiosum esse velle DEum, nescimus.

§. LIX. Provocant IV. ad meritum Christi universale. Quod quidem verissimum est ratione Acquisitionis non Applicationis meriti hujus, quæ applicatio sine fide fieri nequit. Meriti enim istius fructus ad neminem redundat, nisi illud fide quis recipiat, expresse hoc dicente Christo: *DEus misit filium, ut omnis, qui credit, non pereat,* Joh. III. 14. adeo ut sine fide impossibile sit placere DEO, Hebr. XI. 6, Ut adeo nec intra nec extra ordinem

ordinem velit ullum sine fide salvare, secus si foret, non impossibile esset sine fide placere DEO. At fides non ingeneratur immediate & sine mediis, ut antea probatum. Quin & meritum hoc sufficiens in se est, modo peccator nec actualiter, nec originaliter repugnet. Neq; enim quis hac conditione Christum pro omnibus peccatoribus mortuum esse dicet, ut nihilominus illi salventur, etsi increduli sint & in infidelitate perseverent. Esse vero præter verbum (quo & ardentissimæ preces pro salute infantis, in utero extincti, aut in partu suffocati, fusæ, quippe divino verbo consecratæ, pertinent) & Sacramenta, non aliud medium, meritum Christi sibi appropriandi, tamdiu ex clara Scripturæ litera, Joh. III. 5. 6. Rom. I. 16. Joh. V. 8. I. Petr. I. 23. credimus, donec alia æqvè clara litera ex eadem nobis Scriptura adducatur, quæ demonstret, DEum non tantum posse, de quo, supposito merito Christi, nemo dubitat, sed & velle meritum Christi nobis applicare, etiam extra verbum & Sacramenta. Quod nec cum specie aliqua fieri poterit. Unde & ad insinuandam hanc in ipso DEI judicio inter infantes Gentilium & Christianorum differentiam D. Gerhardus observat in Explic. Evang. in Festo Circumcis. p. 176. ad infantes circumcisorum dicere Christum: *Sinite parvulos ad me venire.* Matth. XIX. v. 14. ad infantes vero Gentilium: *Non est bonum sumere panem & eum mittere canibus.* Matth. XV. 24. 26. Atqve adeo summatim verum est id, quod docent Articuli Smalcaldici, art. IIX. p. 331. *Constantiter tenendum est, DEum nemini spiritum vel gratiam suam largiri, nisi per verbum.*

§. LX. Provocant V. ad manum Domini non abbreviatam. Sed ex hac non plus sequitur, quam DEum posse Gentilium infantes salvare, iisdemq; fidem infundere, si velit; at velle illum eos salvare, exinde non probatur. Nec manus ejus abbreviata esset, quin omnes homines per absolutam potentiam, postquam justitiæ ipsius, per peccatum læsæ, à Christo satisfactum est, vi cogere ad fidem, aut arcana irresistibili virtute ex infidelitate eripere, (sicut juxta nonnullos Theologos Paulus vi DEI irresistibili conversus est) & omnes sic homines salvare posset; sed quia hoc non tantum revelatum non est, quod futurum sit, sed contrarium potius exstat, frustra id creditur. Præterea locus ille Es. LIX. 1. ex quo hæc phrasîs desumpta, agit de corporalibus beneficiis, si illa à DEO exorentur debito modo, tum DEO non esse difficile, ea concedere. At quomodo hoc applicatur ad infantes Gentilium, qui nihil à DEO petunt, nec per Parentes, nec ex seipsis. Sententia itaq; divina apud Esaiam est: Omnipotentiam divinam non infirmiore factam esse nunc, quàm olim fuerat, cum tanto cum

robore & forti manu populum suum ex infinitis periculis eripuit, quin & nunc ex captivitate Babylonica educere possit. Id verò cur jam non faciat, peccata ipsorum in causa esse, quæ DEum quasi invitum impediunt, ut auxilium illis præstare nequeat. Si hunc sensum (præter mentem certè divini scriptoris) libeat ad infantes Gentilium applicare, etiam ipsorum peccata eos à DEO dividunt, quatumvis ipsis connata. Involvit enim peccatum Originale privationem omnis boni, adeoq; & præsentia DEI & infert poenam æternam, quæ est rejectio à facie DEI. Si hoc Originale peccatum extraordinario modo iis aufert, aut vim certe ejus infringit, cur non & hoc modo extraordinario adultorum Gentilium, omni honestati deditorum, peccata removet & fidem iis concedit, ut salvari possint?

§. LXI. Provocant VI. ad preces pro omnibus hominibus à nobis faciendas, I. Tim. II. i. *quæ nec pro his erunt frustraneæ.* At certum quidem est, preces pro Gentilium non infantibus tantum, sed omnibus quoq; adultis fieri. Quemadmodum verò preces pro adultis factæ non sunt frustraneæ, si vel maximè unns tantum alterq; nonnunquam convertatur: Ita nec preces pro infantibus Gentilium & Judæorum sunt frustraneæ, etsi tantum raro aliqua eorum familia tota ad nos convertatur, & eâ occasione simul infantes ejus familiae baptizentur. Deinde, quando pro Gentilibus oramus, non oramus, ut eos DEus velit immediate & extraordinarie sine ullo medio, vel verbi vel Sacramentorum salvos facere, sed ut velit eos traducere ad notitiam verbi sui & Sacramentorum, & iisdem illuminare corda ipsorum atq; hoc pacto eorum misereri, eosq; salvare. Non enim aliter orare possumus, quam juxta voluntatem divinam, Matth. XVII. 10. Nulla autem voluntas divina revelata est, quâ velit Gentiles sine verbo & Sacramentis convertere, ut jam sæpius dictum est.

§. LXII. Provocant VII. ad sententia, quæ Gentilium infantes absolute omnes damnat, *duritiam & austeritatem, eo quod non curaverint seipos baptizari, quod tamen in ipsorum potestate positum haud fuit.* At vero constat (a) Ipsam Scripturam eos damnare, non nosmet pro lubitu & ex perverso affectu aliquo occupatos. Clarissima ejus rei sunt testimonia, Marc. XVI. 16. *prolata; qui non credit, damnabitur.* Item: Joh. III. 18. *Qui non credit, ille jam judicatus est; quæ dura & crudelia, quia DEum autorem habent, dicenda non sunt.* (b) Prorsus etiam de adultis Gentilibus simplicioribus ita dicere possum: Durum esse, eos è Gentilibus, qui omnes virtutibus studuerunt, absolute damnare, eo quod non curent sese ex Evangelio informari, ut fidem accipiant, quod tamen in ipsorum pote-

state

state non est. Ita jam olim argumentatus est Andræus, cujus verba refert D. Chemnitius Ex. Conc. Trid. de Oper. Irr. p. 1. Certissimum enim est, plurimos dari Gentiles, qui optime vivunt, & tamen æquè non possunt ad loca pervenire, ubi Evangelium prædicatur Christi, ac infantes tales non possunt pervenire ad baptismum. Proposuit hoc dubium de impossibilitate baptismi in infantibus, comparavitq; cum impossibilitate perveniendi ad fidem per verbum in adultis, jam olim Augustinus L. 1. de N. & G. Tom. VII. p. 734. neq; aliter dissolvit, quam Scripturam utriq; aperte adjudicare damnationem; quæ à nobis crudelitatis ideò arguenda non sit. Nempe revera promissa & adjudicata infantibus Gentilium salus primus ille gradus est, quo Zwinglius aliquis, vel redivivus Edvardus Herbertus, ad alterum illum gradum descendat & perveniat, ut existimet, & adultos Gentilium simpliciores & pietatis studiosos salvari, cum inter infantem Gentilem & adultum probum Gentilem nulla videatur differentia, etiam ratione difficultatis & impossibilitatis perveniendi ad baptismum. Hunc igitur in adultis Naturalismum rejicere, si durum & crudele non est, neq; durum & crudele erit, damnare cum Scriptura Gentilium infantes.

§. LXIII. Provocant VIII. ad illum veterum Canonem: *Contemptus non privatio damnat.* Verum enim verò neminem (1.) latere potest, hunc canonem non ita nudè & crude esse accipiendum, omniq; rei promiscuè applicandum, cum nec multi ex adultis Gentilibus, pietati deditis, malitiosè baptismum contemnant, tanquam nullam notitiam habentes vel de ejus existentia vel salutari fructu, imò qui ipsis nunquam offertur. (2.) Huic canoni alia regula Theologica opponitur: *Sola ignorantia fundamentalium fidei articulorum damnat.* Item: *Solum peccatum Originale damnat, nisi meritum Christi fide apprehensum intercedat.* At hoc nullis mediis sublatum in infantibus Gentilium & infidelium post ipsorum discessum ex hac vita remanet, adeoq; & mortis æternæ reos illos non potest non reddere. (3.) Regulam illam tantum in infantibus Christianorum procedere, exploratæ veritatis est, quippe quibus aliquid *ἀνάλογον* in baptismo contingit, scilicet extraordinaria DEI operatio, semini bonorum & piorum, non verò Gentilium, promissa & per preces parentum exorata.

§. LXIV. Diluenda hic aliqua difficultas est, quæ ex eo enascitur, quod Celeberrimum Scherzerum scripsisse supra diximus, peccatum Originale non esse adæquatam damnationis causam, illudq; confirmare D. Menzeri suffragio & aliorum. At verò mera sine dubio ambiguitas in verbis est. Nam peccatum Originis esse & sufficientem & adæquatam da-

F 2

mnatio-

mnationis causam, illo ipso loco & agnoscit & probat; hoc tantum cum Menzero dicit, non immediatam causam esse respectu eorum, quibus per verbum fides offertur; in his enim præter naturalem repugnantiam & incredulitatem, ut vocatur, negativam, quæ est nuda carentia fidei, accedit nova & malitiosa repugnantia & incredulitas positiva, quæ contumaciam adversus verbum oblatum exercitam includit, quæq; immediatè damnat, ceu ibidem prolixè docet Scherzerus, qui tamen ideo non negat, peccatum Originale mortem & damnationem mereri. Imò nec hoc negari debet, idem peccatum Originale apud eos: quibus verbum actu non offertur, vel solum damnationem inferre, Rom. V. 12. Unde disertè Augustina Confessio: *Peccatum Originis damnat ETIAM NUNC hos, qui non renascuntur per baptismum & Spiritum Sanctum.* Quid poterat magis exprimere thesin: Peccatum Originis est adæqvata damnationis causa? Fusè de hoc argumento contra Novatores quosdam agit D. Calovius Harmon. p. 918. seqq. Videatur & D. Frankius in Exerc. Anti-Wendelin. Exerc. III. §. XVII. p. 143. seqq.

§. LXV. Provocant IX. *ad voluntatem & promissionem DEI, quæ omnibus bene cupit.* At hanc voluntatem non esse absolutam, sed ad certa media restrictam, eaq; includentem, supra demonstravimus. Constat equidem, DEI voluntatem antecedentem sive misericordiæ esse Universalem, quæ vult omnium hominum salutem, 1. Tim. II. 4. quantum in ipso est, sed hac non obstante reperitur etiam in DEO voluntas Consequens sive justitiæ & particularis, quæ peccatores incredulos, quatenus increduli sunt & manent, non vult salvare, sed damnare, Joh. III. 18. cui cum infantes Gentilium per peccatum originale subjecti sint, hoc ipso sese simul omni jure & solatio, quod ex priore in illos redundare possit, privant; nec tamen propterea definit voluntas antecedens, quasi expuncta à consequente. Manet idem affectus salvandi, qui ante fuit, conditione nondum impleta, quæ impleta & perfecta non amplius antecedens est, sed subsequens. Impletur autem conditio per fidem, quæ cum in infantibus infidelium, nec à natura, nec per media producat, hinc plane abest, adeoq; nec fructus salutaris subjectum particeps fit, sed justum DEI rigorem experitur.

§. LXVI. Iterum hic aliqua nobis solvenda est difficultas, quæ ex eo enascitur, quod videantur promissiones salutis & Gentilium liberis factæ esse. Gen. XXII. 18. Jerem. XXXI. 3. 4. Act. II. 39. Ergò perinde ut Christianorum liberi *ἀβάρητοι* salvabuntur. Respondendum est I. promissiones non esse tantum Gentilium infantibus, sed & adultis factas. Si itaq;

sola

sola promissio salutem adferat infantibus, allaturam esse & adultis; quod absurdum. II. Promissiones gentilibus factæ eò tantum tendebant, ut gentilibus aditus ad Ecclesiam & media salutis magis apertè in N. quam V. T. patefieret, non ut salutem immediatè per easdem impetrarent. III. Promissiones Christianorum infantibus factæ sunt ut liberis familiæ, gentilibus ut peregrinis & hospitiis. Hi non poterant ad beneficia Ecclesiæ admitti, nisi præstitis præstandis: illi autem hæreditatem adire poterant, etiam si à quibusdam requisitis, quæ ratione ordinis alias necessaria erant, per inevitabilem casum excluderentur.

§. LXVII. Provocant X. *ad defectum omnis culpæ* in his infantibus, dum hac ratione interitum luerent, non sua sed Parentum culpa promeritum. Verùm respondemus: Ergone Peccatum Originale non damnat? quia id non habemus nostra, sed Parentum culpa? Rom. V. 12. Obijciant hoc Arminiani & Sociniani, quibus Pecc. Orig. peccati tantum spectrum est. Nos ex Scriptura rectius informati sumus. Locum Ezechielis pro innocentia liberorum, quodq; parentum peccata imputari ipsis nequeant, allatum vindicavit Magnif. Dnus Præles in Thef. Polem. §. XIII. Vid. quæ supra ex D. Aff. Imanno & D. Hunnio sunt in medium allata.

§. LXVIII. Provocant XI. *ad voluntatis divinæ efficaciam*, hoc modo formatam: DEum velle omnes salvare & quidem non tam voluntate complacentiæ quàm efficaci, efficacem autem media complecti, quæ si non reperiantur ordinaria, necessario sint extraordinaria. Nimirum in hac media extraordinaria, eorumq; necessitatem, vis omnium propemodum argumentorum, quæ pro salute horum infantium adduci solent, tandem resolvitur. Sed Resp. (1.) Voluntatem DEI efficacem esse non absolutè, sed intra ordinem, si nimirum observetur ordo à DEO constitutus. Sic primo efficax est per naturam, ad adducendum hominem ad Ecclesiam, quem ordinem si observaverit, sequitur auditus verbi, atque sic porro: soluto autem uno hujus ordinis articulo, efficacia quoad effectum ideo cessat, quia illa ad ordinem adstricta erat, nequè nisi intra ordinem laborare volebat. (2.) Sicut non obstante efficacia gratiæ vocantis per verbum, tamen horum, qui per verbum semel vocati sunt & vocationem spreverunt, posterius justè & non obstante voluntatis divinæ efficacia novà vocatione prætereuntur: & tamen horum posterorum neminem DEus vult perire; ita cur non & in his posteris possunt esse infantes? Si voluntate efficaci horum posterorum adultorum salutem DEus vult & tamen eos verbo neq; mediate neq; immediatè vocat, sed ex justo judicio ob contemptum à Pa-

F 3

rentibus

tentibus ipsorum Vocatiōni per verbum oppositum, iis utramq; vocatio-
 nem denegat, cur id non possit etiam justè fieri circa ipsorum infantes &
 tamen hæc voluntas efficax vocari? Ubi ratio eadem est, ibi eundem esse
 rationis effectum ultrò intelligitur. Vide verò (3.) quam periculosum hoc
 sit asserere; extraordinariè DEum subvenire infantibus Gentiliū! Annon
 & hæc est ratio Huldr. Zwinglii, qui Gentiles virtuosos in coelum locavit,
 quem Rod. Gualtherus pariter ita excusavit, quod DEus talibus Gentilibus
 virtuosis secundum Zwinglium in vitæ sine extraordinariâ gratiâ succurrat
 & iis fidem in Christum infundat. Vide anne hac quoq; ratione porta ape-
 riatur Weigelianis & Enthusiasticis & recentioribus Prophetis, quorum men-
 tionem §. XXII. injecimus, baptismum, tanquam nudam cæremoniam, pa-
 rum vel nihili habentibus; è contra lumen quoddam congenitum & spiritum
 sine verbo intus agentem, ubiq; crepantibus, quibus alii in hac materia
 ad fatietatem usq; os obdurarunt, nosq; ab hoc onere liberarunt. Vidit (4.)
 hoc periculum Theologus è primariis B. Balth. Meisnerus in Anthropol. Dec. I.
 disp. VII. quæst. 2. th. 18. inveniens: *Extraordinariè autem & immediatè an
 DEus eos velit convertere, nullibi scriptum nec revelatum nobis est, neq; à
 priori neq; à posteriori demonstrare possumus.* Rectissime Vir Doctissimus
 non vult temerario ausu id asserere, sed victus veritate fatetur, in re tãta
 abstrusa & à ratione longissime remota nihil credendum esse, nisi ex reve-
 latione clarissima demonstratur. Demonstrationem ex tota Scriptura ad-
 duci non posse, liberalissime fatetur. Quod verò ex Scriptura probari ne-
 quit, id ab homine Christiano fortissime merito rejicitur. Quod si ex Scri-
 pturæ generalibus assertis constet, quemcunq; incredulum & Originali
 peccato infectum damnari, constetq; pariter Gentiliū liberos incredulos
 esse & peccato Originali infectos, tum injustè ad aliam rationem recurro,
 quæ quandam extraordinariam gratiam, silentibus Scripturis, constringat.
 Quis vero (5.) non videt, cum dicitur ex Scripturis; nemo fidem habet, nisi
 vel ex verbo vel ex Sacramentis; & ego, hoc non obstante, excipio infan-
 tes Gentiliū, qui fidem habeant ex extraordinaria DEI operatione & gra-
 tia, alium posse pariter excipere ob easdem prorsus rationes: Gentiles quo-
 què adultos & virtuti deditos ejusdem extraordinariæ gratiæ participes esse?
 Et sic plenis velis inducitur Zwinglii assertum, novissimè à Phil. Limbor-
 chio, Arminianæ sectæ Doctore, titulo extraordinariæ & superabundantis
 gratiæ incrustatum. Verba viri & refutationem Frankianam jam supra suo
 loco adduximus.

§. LXIX. Provocant XII. ad vocationis Universalitatem, quæ cum
 debeat

debeat esse sufficiens & tamen nequè per verbum nequè per baptismum in-
 fantibus Gentiliū obtingat, necessariò sequi contendunt, extraordinarie
 & immediate vocari. Ita M. Frid. Wendelinus Exerc. XXXVIII. §. XI.
 p. 580. Verum ad hoc argumentum jam supra responsum, quando de vo-
 luntatis DEI Universalitate & efficacia agebatur. Sufficit justo DEI ju-
 dicio, infantes Gentiliū in parentibus ipsorum vocatos esse & vocari am-
 plius potuisse, si parentes ipsorum Divino sese ordini attemperassent.
 Conferantur hic verba D. Höpffneri, supra à nobis producta §. XLI.
 quibus nunc addemus, quæ pagina antecedente habet: *Culpa cur mul-
 ti hodie populi in tenebris hæreant, vel propria est, vel aliena in majoribus.*
*Quemadmodum enim aliqui pereunt propter negligentiam pastorum, non ad-
 monentium hos DEI nomine, ut recedant à viâ impiâ, Ezech. XXXIII. 8. ita
 tamen, ut accusari DEI justitia aut decreto non possit: sic nec hic decreto Di-
 vino aliquid est imputandum, si qui per negligentiam majorum verbo DEI
 orbiati pereunt, à quibus majoribus DEus sanguinem univèrsæ posteritatis pe-
 ditare requiret, non minus atq; à pastoribus infidelibus animas auditorum pe-
 untium. Quod meritò hodie terrorem incutere debebat securis verbi contem-
 ptoribus. Cur autem culpâ parentum amittatur verbum, similiter per ana-
 logiam quandam ostendimus. Quemadmodum se habet justitia concreata
 in Adamo ad posteros: ita se habet Evangelium in majoribus ad posteros. Sed
 justitiam Adamus non solum pro se, verum etiam pro posteris accepit & per la-
 sum non solum sibi, ut privatus, verum etiam omnibus simul posteris amisit.
 Ergo & quando DEus Evangelium toti populo aut nationi concedit, non tan-
 tum ipsis, verum etiam posteris ipsorum amplectendum largitur, ita ut posteris
 omnes ac singuli à majoribus illud accipere debeant. Amittentibus autem
 majoribus verbum, unâ privantur & posteris, nisi DEus ex immensâ miseri-
 cordiâ illud vicissim accendat. Sequuntur verba superius allegata.*

§. LXX. Ad QVARTAM CLASSEM properantes peculiarem e-
 orum sententiam discutiemus, qui per mediam DEI scientiam controver-
 siam hanc tutissimè dirimi posse autumant, quorum totum fundamentum
 dicto Apocalyptico cap. XX. v. 12. innititur; sed haud satis firmo tantæ rei
 sustinendæ fulcro. Nam si verum est, quemadmodum Scripturæ valde
 conveniens esse videtur, quod Tarnovius noster in medulla sua Evangeli-
 ca p. 272. asserit, *per parvulos & magnos staturâ & dignitate tales hic in-
 telligi, quia unusquisq; & suum ipsius corpus & carnem recipiet, Job. 19.*
 quod & multis exemplis illustrat: *Hinc videbis, pergit idem, Cainum & A-
 bel: Nimrodum & subditos: &c. multum peribit argumenti species.* Se-

cutus

cutus est Tarnovius Cornelium à Lapide, qui per magnos & parvos generaliter intelligit tum ætate & statura tales, ut sunt pueri decem vel quatuordecim annorum (minores enim ideo non intelligi putat, quia statim subjiciatur, pusillos esse judicandos secundum opera, quæ verò infantes non habent) tum potius dignitate & gradu, i. e. omnis generis & conditionis. Non improbabilem reddit hanc opinionem ex eo, quod magni & parvi, hoc posteriori & morali sensu præcedente capite Apocalypseos v. 18. pariter accepti fuerint. Addimus nos & reliquum Scripturæ usum, Gen. XIX. 11. Job. III. 19. Sap. VI. 8. Jerem. VI. 13. c. VIII. 10. Jon. III. 5. Jer. XXXI. 34. XVI. 6. Psalm. CXV. 13. Num. XXII. 18. I. Sam. XX. 2. XXII. 15. XXV. 36. I. Reg. XXII. 31. I. Chron. XXVI. 8. Deut. I. 15. In quibus, aliisque plurimis locis, non tam quantitatem molis, quam virtutis denotat, imo proverbiali locutione distributionem potius absolutam & universalem, præcisa mole virtute. Quemadmodum & locum nostrum *μεγαλοῦς* Osiander: *Nemine excepto, qui unquam vixerat.* Hieronymus quidem Kromayerus in Comment. h. l. p. 516. per parvulos vel infantes vel minoris ætatis pueros intelligi debere disputat: *non enim est, inquit, cur litere hic nimis claram deseramus, præsertim cum non apiculus sit, qui de significatione ista impropria nobis faciat indicium.* Veruntamen in ejusmodi loquendi formis, proverbialibus præcipue, non tam litera quam usus respiciendus est, penes quem est & vis & norma loquendi. Hic autem ex testimoniorum multitudine sufficienter enitescit. Sit autem ita; denotentur ætate parvuli: quomodo illi juxta scientiam mediam judicabuntur? Si secundum id judicat Deus, quod per scientiam mediam prævidet esse futurum, non quod actu secundo existit aut determinatè futurum est, cur non & Tyriis & Sidoniis salutem tribuit, apud quos si quæ in Chorazim & Bethsaida signa facta fuissent, in cinere & sacco poenitentiam egissent, Matth. XI. 12. Verborum faciam compendium verbis Dni Præsidis mei, ex thesibus ejus Polemicis §. XXX. mutuatis: *Est, inquit hic, qui ex Apoc. XX. 12. probabiliter colligi ait, Deum per scientiam mediam non excussionem mediolorum oblatorum in quibusdam prævidisse, id est, sub hac conditione si servasset in vita superstites, obtulissetque illis ordinaria salutis media, tum non fuisse excussuros prævenientem illam gratiam. Id patere ex hoc loco Apocalypico, ubi omnes singulique mortales dicantur judicati secundum opera sua; At opera actu existentia non habuisse parvulos, quæque adeo objectum intuitiva DEI scientiæ esse nequiverint. Quare relinqui, parvulos habere opera existentia in scientia DEI media & scripta in hunc librum scientiæ media.*

dia. Sed, quod pace Magni viri dixerim, infirma est hæc collectio. Nec enim sequitur: Judicati sunt secundum opera, ergo vel existentia vel extitura; Quin potius secundum non-existentia, hunc in modum: Quia supremus iudex in his nulla omnino invenit opera, de fide testantia, quæ habere utique debebant, ideo sententiam tulit, dammandos esse. Quemadmodum parens peregre profecturus, si ad filios suos diceret: Redux domum secundum opera vestra vos remunerabo; dicto suo satisfaceret, si & in nihil agentem & ignavum debet à poenâ animadverteret. Præterea si Deus quoscunque media ipsis oblata non excussuros prævidit, salvaturus est, necesse est, neminem Gentilium infantum salute excludi, cum nemo eorum, si primum atque principalissimum salutis medium, nempe baptismus, in infantia ei offerretur, id excussurus esset. Addo his alia verba ejusdem Dni Præsidis mei, olim Durlaci proposita, in Thesibus Miscell. th. 2. Quamquam, scribit ille, præterea in infantibus etiam actu sint opera mala i. e. peccata, eaque non omissionis tantum, sed & commissionis, ut vocantur actualia, ceu alibi probatum supponimus. Porro quem scientiæ mediæ terminum ponas, in quo figatur respectus divini oculi? Si respiciat Deus annum hominis Gentilis vigesimum, forte inter Christianos erit & credet. Si tricesimum, ad populares suos reversus fidem abnegabit. Si dixeris fatalem vitæ cuiuslibet finem attendi, cur non attendit primum & à natura positum vitæ terminum, cum in infantia moreretur; cur verò secundum? cur non tertium, quartum, quintumque, si vitam nempe ultra secundum prorogasset? Aut quo argumento ducor, in secundo potius quam tertio alioque misericordiæ divini secundum scientiam mediam terminum figi? Hæc ille. Longè fufius adversus D. Hülsemannum & absolutissimè disputat D. Osiander Tom. VI. Coll. Syst. p. 150. seqq. ut nihil planè addipossit. Sed & deseri à D. Scherzero Hülsemannum & Hülsemannum suammet retractasse opinionem jam supra monuimus. Unum addo: Planè singulare mihi videri, quod, ubi de Pelagianis agunt Magdeburgenses Centuriatores, Cent. V. p. 982. recensent inter eorum errores & hunc, quod infantes ante baptismum morientes partim perdi, partim salvari dicant, prout futuros illos in annis majoribus, si ad activam servarentur ætatem, divina scientia præviderit. Quæ esset species scientiæ mediæ, quantum ab Hülsemanni diversa. Sed quia hæc aliis Pelagianorum hypothesebus è diametro adversa est, nihil habeo, quod de hac Centuriatorum assertione judicare queam.

§. LXXI. Omnibus ergò impedimentis, nostræ menti obstantibus, penitus sublatis atque tot objectionibus adversantibus destructis, securius tandem

dem QUINTÆ CLASSI accedimus, illiq; totum nostrum assensum & consensum submittimus. Austera licet primore intuitu videatur hæc sententia & à quâ quodammodo abhorreat Christianum pectus, meminisse tamen oportet, nostras cogitationes non esse DEI cogitationes, Ef. LV. 8. nec DEI iudicio crudele esse, quod crudelitatem quandam nostro iudicio præse fert. Nec inspiciendum nobis est Numen tantum ut optimum & benignissimum, sed etiam ut iustissimum & peccatis quibuslibet infensissimum. Durum videtur, hominem ob temporale peccatum, etiam unum & brevis temporis, æternis & nunquam terminandis poenis addicere, nec tamen idè falsum hoc est, aut Origenianismus aliquis fingendus, qui Diabolis salutem polliceatur. Rectè Bellarminus, quamquam ad finem non rectum, Lib. VI. de Am. Gr. & St. Pecc. c. II, p. 576. *Illud præfandum esse videtur, misericordiam nostram erga parvulos jam defunctos nihil eis prodesse; & contra eisdem nihil obesse sententiæ nostræ severitatem: multum autem nobis obesse, si ob inutilem misericordiam erga defunctos pertinaciter aliquid contra Scripturas aut Ecclesiam defendamus. Idcirco non affectum quendam humanum, quo pleriq; moveri solent, sed Scripturæ, Conciliorum & patrum sententiam consulere & sequi debemus.* Benè eque dicitur, si unquam, à Bellarmino.

§. LXXII. Quinimò nec eousquè audemus miserationis nostræ viscera aperire erga infidelium infantes, ut vel quietem à doloribus & passionibus iisdem promittamus, poenâ damni, quam vocant, contenti. Dudum à nostris demonstratum est, neque locum aliquem tertium inter cælum & infernum, neque statum aliquem tertium inter cœlestem & infernalem, in Scripturâ nobis describi. Immò nec ex antiquitate hanc differentiam solidè demonstrari posse. Non est nisi cum Diabolo, qui non est eum Christo. Quamquam, quia poenarum infernalium, ut & gloriæ, gradus præeunte Scripturâ non inficiamur, & verò hi secundum peccatorum vel magnitudinem vel parvitatem distribuuntur, ultrò consequatur, quia infantes peccata actualia, eaq; voluntaria, non habent, eos poenâ omnium mitissimâ puniri. Conferatur suffragium D. Kromayeri, supra §. XLIV. adductum.

§. LXXIII. Jam in probandâ sententiâ nostrâ non est, ut in ullam prolixitatem diffundamur, cum idè tam fusè doctores eandem amplectentes & eorum rationes atq; argumenta supra adduxerimus, ut hic nobis faceremus aliquod otium. Redigemus igitur hic tantum in ordinem, & ubi opus erit, ad superiora provocabimus. Probatur itaq; infantum extra Ecclesiæ pomeria natorum damnatio I. à remotione omnium reliquarum sententiarum,

etiarum, quæ hactenus de horum infantum statu à Theologis fuere productæ. Quarum examen cum jam antea susceperimus, nunc omni ulteriori labore superfedemus.

§. LXXIV. Probatur II. ab expressa exclusione Gentilium à salute. Sunt enim Gentiles in universum sine Christo, abalienati à poliria Israelis & peregrini testamentorum, promissionis nullam spem habentes & sine DEO in mundo, Eph. II. 12. adeoq; filii iræ per naturam v. 3. Quid poterat clarius dici? Si Gentilium infantes ab hoc effato exceperis, eadem opera eos extruderis ex familia Parentum suorum & partem feceris Ecclesiæ Christianæ. Quod quam absurdum sit, nemo non videt. Idem Apostolus Eph. IV. 17. seq. Gentiles ambulasse ait secundum vanitatem mentis suæ, in impudicitia aliisq; vitiis, idè quod obscuratam haberent mentem, quod essent abalienati à vita DEI propter ignorantiam, quæ est in illis, propter obdurationem cordis illorum. Ita nempe describit labem originalem, sœcundum omnia scelera fontem. Aut itaq; infantes Gentilium naturâ non fuerint obscuratâ per ignorantiam mente, sed in mysteriis illuminatâ, neq; fuerint mortui in peccatis, sed vixerint DEO, quod inter absurdissima merito recenletur, aut damnationis fuerint rei. Certe qui non habet vitam in DEO, is spiritualiter mortuus, consequenter damnationi destinatus est; unde & alibi Paulus dicit: *DEum daturum vindictam in flamma ignis iis, qui non norunt DEum*, II. Theff. I. 8. At Gentiles omnes tam infantes quam adulti non norunt DEum.

§. LXXV. Probatur III. A natura peccati Originalis, cujus, ut peccati omnis, *stipendium mors est*, Rom. VI. 23. & ob quod *mors in omnes homines*, adultos & infantes, *pertransiit, quia in primo homine omnes originalliter peccarunt*, Rom. V. 12. 18. I. Cor. XV. 22. Testatur autem Augustinus lib. I. de Pecc. mer. c. IX. ipsos Pelagianos hoc de animæ morte intellexisse, quæ nihil est aliud, quam vita alienata à DEO, ceu antea audivimus. Et contentit planè Augustana Confessio, quæ mortem peccato Originali denunciat in iis, qui non renascuntur per baptismum & Spiritum Sanctum. Quo ipso mortem animæ intelligit; nam mortem corporis baptismus non elidit. Non autem renascuntur Gentilium infantes sive per baptismum sive per Spiritum Sanctum.

§. LXXVI. Probatur IV. A deficiente medio salutis, ex parte hominis unico, fide. Sine hac neminem salvari indubium est, ex Joh. III. 5. 16. 18. Marc. XVI. 16. Rom. III. 28. Hebr. XI. 6. II. Theff. I. 8. *Qui vel unum hominem dixerit sine fide salvari, is contradixerit evidentissimæ literæ: sine fide impossibile est placere DEO.* Jam infantes Gentilium, nequè habent

verbum, ex quo fides oritur, Rom. X. 17. neq; baptismum, qui generat in nobis fidem, Gall. III. 26. 27. Neque parentum aliorumq; preces, quibus Christo offeruntur, quem maledictis potius & convitiis profcindunt. Lege verba Lutheri §. XXX. emphatica, & Melanthonis §. XXXI. Nec ullum etiam aliud medium extraordinarium, quia nullum revelatum est, & extra revelationem nihil supra rationem positum credi debet. Videatur Tarnovius §. XXXIX. Itaq; concludit D. Hunnius §. XXXIV. *increduli sunt Gentilium liberi; ergo pereunt.* Qui igitur Tarnovio nostro, ex defectu mediolorum, quibus communicatur fides, pro defectu fidei in infidelium infantibus argumentanti, regerit per distinctionem mediolorum ordinariorum & extraordinarii, quod est immediata operatio Divina, per quam fidem salvificam iis possit concedere, is parum equidem efficit, cum non quaeratur, quid possit DEus, sed quid velit. Posset DEus gentilium infantes corpore animaque sine intercedente morte omnes visibiliter caelo inferere, sed ideo extra ordinem hoc actu fieri asserendum non est. Dices: DEum quidem homines ad media consequendae gratiae suae alligasse, sed non semetipsum. Posse enim sine iis salvare. Atq; ita nos pro salute infantum Christianorum *αβαρισω* argumentari; cur itaque idem non valeat circa salutem gentium? Respondetur; duplicis generis argumenta à Theologis pro salute infantum gentilium asseruntur; nonnulla probant, eos non obstantibus severissimis DEI edictis, Joh. III. 28. 36. II. Thess. I. 8. tamen posse salvari; qualia sunt in ordine argumentorum Qvenstedianorum primum & secundum: alia probant, actu eos ipso salvari & fidei participes reddi, qualia sunt reliqua omnia, quorum nullum in gentilium infantes quadrat. Haec posterioris generis argumenta nisi essent, fragilis omnino & nullius pretii fides nostra esset de salute infantum. Fides enim, quae non habet verbum certum, sed tantum in potentiam quandam, seu posse fieri, seie resolvit, inanis est fides, nec fidei nomine digna. De caetero verum est, DEum semetipsum ad media non ita alligasse, quin extra ea agere possit, sed utrum ita extra ordinem agere velit, ex mera revelatione discendum est. De voluntate enim DEI, in iis, quae rationis nostrae captum superant, non potest ulla vel conjectura vel scientia haberi, nisi ex verbo. Quod verò DEus extra ordinem velit infantibus gentilium fidem largiri, non potest ullis ex verbo argumentis, vel verosimilibus, doceri, nisi iisdem simul doceatur, vel etiam adultis inter gentes moratoribus eandem fidem extra ordinem concedere; qui est reprobatus ab omnibus sanioribus Theologis in Zwinglio & Herberto error. Tandiu verum hoc erit, donec idoneum pro solis infantibus gentilium argumentum in medium adducatur, quod certi sumus, fieri

fieri nunquam posse. Conferatur clarissimum testimonium D. Meisneri, §. LXVII. allegatum. Dices porro: Orationem parentum esse medium consequendae fidei admodum incertum, cum parentes saepe sint impii & precum pro infante, quamdiu geritur in utero, obliviscantur. Ergo si ob orationis defectum pereant gentilium infantes, ob eandem rationem perituros plurimos Christianorum infantes; quod absurdum. Respondetur (1.) Nescio, an salvari tales infantes, etiam Christianorum, qui sine precibus vel parentum vel aliorum decedunt, affirmaturus sit Lutherus, cum omnibus Collegis suis, qui, referente Sekendorffio, supra citato, §. XXXII. dispensationem quidem aliquam circa infantes Christianorum *αβαρισω* admisit, sed non sine magno NOTA BENE, ut ita loquamur, nempe: *ITA TAMEN, ut nomen Christi super illos invocetur & SERIE PRECES fiant; daß ernstlich gebete werde.* Ex quo suspicetur aliquis, ubi hoc non fiat, pervalos fuisse Theologos illos, dispensationem locum non habere. (2.) Supponitur in objectione id, quod falsum est, quasi preces tantum parentum sint medium, quo fides liberis ipsorum obtineatur, cum intelligantur preces generaliter quorumlibet, parentum, propinquorum, vicinorum, Ecclesiae. Ita D. Qvenstedius argumento tertio. Ecclesia verò in Litaniam pro omnibus orat: *Alle Menschen dich erbarmen.* Nec excipi potest, orare etiam pro gentilibus, voce omnium contentis. Nam praeterquam quod & alibi jam ad hoc respondimus, alia intentio orantis est, quando pro tota universitate orat, alia, quando pro domesticis suis. Aliter quoque se habet DEI misericordia erga omnes, aliter ergo Ecclesiam suam, tanquam domesticos suos. Si precibus Ecclesiae id ipsum pro infantibus gentilium obtineretur, quod obtinetur ejus precibus pro infantibus Christianorum, nulla prorsus reliqua foret inter utrosque liberos differentia, quam tamen Theologi, quotquot hanc quaestionem pertractarunt, agnoscunt. Si quis vir illustris & in auctoritate positus intercedat apud Senatum, ut huic vel illi civi suo, concedere veniam a tatis contra leges velit, atque ad hanc vel illam dignitatem illum evehere, facile id obtineri poterit, non item quando pro peregrino intercedit. Plura sunt argumenta, quae prorsus singularem esse DEI ergo Ecclesiae suae filios amorem coarguunt, non item erga gentiles, erga quos iram potius spirat & odium & indignationem.

§. LXXVII. Probatur V. *A judicio DEI, in Gentiles lato, I. Cor. V. 13. DEus eos, qui foris sunt, judicabit.* Inter eos, qui foris sunt & Gentilium sunt liberi: quod & concedunt plerique, qui adversam nobis tuentur sententiam. Opponitur autem hoc iudicium DEI iudicio Ecclesiae, circa disciplinam

plinam Ecclesiasticam, ceu supra ostendimus, occupato. Ut adeo velit dicere Paulus: Vos scortatores, aliosq; scandalosos, nisi poenitentiam agant, ex coetu vestro eijcite, neq; quicquam cum iis negotii habete, v. 11. In Gentiles verò, qui nihil ad vos, alio severiori; judicio DEus animadvertet: nempe *ira & indignationis divinae erga Judaeos & Graecos*, Rom. II. 8. 9. Videatur supra Gesnerus & Tarnovius §. XXXV. & §. XXXIX.

§. LXXVIII. Probatur VI. *A differentia infantium Christianorum & Paganorum.* Quid enim amplius supererit discriminis, si utriqve æqvè salventur? Constat verò I. Cor. VII. 14. *infantes Christianorum vocari ἀγι-
στοι, Sanctos; Gentilium verò ἀκατάργητοι, impuros.* Non disputamus prolixè de hoc loco, sed assumpta communissima interpretatione, dicimus: si infantes Christianorum sunt idèd sancti, quia ad illos de jure quodam Ecclesiae beneficia pertinent, adèd ut statim post nativitatem ad illa per media ordinaria admitti possint; Gentilium verò infantes idèd sunt impuri, quia more Gentilium Vet. Testamenti non habent accessum, ut illi ad sacra Judaeorum, ita hi Christianorum, quomodo salvari poterunt impuri? Quomodo, qui exclusi sunt à mediis salutis? Ad quem ex divino decreto non pertinent immediate media salutis, ad eundem nec salus ipsa, ut ex terminis statim intelligitur. Aut cur extraordinario medio succurrat DEus infantibus Gentilium; cita morte peremptis, non autem velit cæteris Gentilium infantibus medio ordinario (quippe à quo tanquam impuri exclusi sunt) succurrere? Anne aliquid in cito peremptis invenit, quod non invenit in cæteris? Si dixeris, hos prævidere aliquando mansuros Gentiles, tum respondetur, & in cita peremptis tale quid prævidisset, si adolevissent. Et scientia hæc media ob eas, quibus premitur, difficultates ab ipsis autoribus suis deserta est. Aut anne DEus magis misericors est erga unum in pari miseria jacentem, quam erga alterum? Conferenda huc sunt, quæ diximus §. LXX

§. LXXIX. Probatur VII. *Ab antiqua Ecclesiae regula,* ab hodierna Ecclesia approbata: *Extra Ecclesiam non est salus.* Suae enim Ecclesiae, non alii cuicumq; coetui, claves regni caelorum, quibus illi & aperiantur & claudantur, commisit Christus, Matth. XVI. 19. Conferantur Affelmanni nostri verba §. XXXVIII.

§. LXXX. Probatur VIII. *A condemnatione sententiae contrariae in Pelagianis.* Testatur enim Augustinus Epist. CVI. ad Paulin. Concilium Palestinum compulisse Pelagium, ut anathematizaret: infantes, etsi non baptizentur, habere vitam aeternam. *Hac autem,* inquit Augustinus, *negata, quid nisi mors aeterna remanebit?* Non dissimilia decreverunt Concilia Carthaginense,

genense, Milevitanum & Florentinum, quorum verba producit Bellarminus, VI. de Amis. Grat. c. II. p. 577. seqq.

§. LXXXI. Probatur IX. *A consensu antiquorum Patrum.* Augustini imprimis & qui post eundem vixerunt. Quorum sententia cum extra dubium posita sit, verba non adferemus. Notanda interea cautela supra à nobis memorata §. XXIX.

§. LXXXII. Probatur X. *Ab autoritate librorum nostrorum Symbolicorum.* A quibus si hac in re recedimus, lata parata via est, ad abscessus in plurimis aliis libere licenterq; faciendos. Videantur quæ circa hoc negotium & argumentum diximus §. XXIX. Quod si regeratur: si per Augustinæ Confessionis generalia verba: *peccatum originale damnat omnes, qui non regenerantur per Baptismum & Spiritum Sanctum;* excludantur gentilium infantes, eandem ob causam excludi quoq; infantes Christianorum, qui sine baptismo decedunt; nam nec hos renasci per Baptismum & Spiritum Sanctum: tum respondemus, negando hoc posterius. Quamquam enim per Baptismum non regenerantur, regenerantur tamen per Spiritum Sanctum, ardentissimis precibus specialiter invocatum. Juxta illud Servatoris: *si vos, pravi existentes, poteritis bona dona dare liberis vestris: quantum magis Pater, qui in caelo, dabit Spiritum Sanctum, petentibus ipsum?* Luc. XI. 13. Quibus cum destituantur gentiles, regenerari non possunt. Deinde non sequitur: à generali hac regulà excipiuntur infantes Christianorum, ob rationes plurimas, in compendio à D. Qvenstedtio recensitas, Part. III. c. V. Q. X. p. 166. seq. ergo etiam excipiendi sunt infantes gentilium, in quos vel nulla vel vix una alteraq; omnium earum rationem convenit, immò quos ut excipiamus, planè nullam causam habemus. Non idèd, quia à generali regulà: omnis homo est peccator, Christus excipitur, cujus rei causam manifestam habemus; ergo & excipienda est Maria, cujus rei nullam omninò causam habemus. Dices porrò: Augustinam Confessionem loqui de iis, qui planè non regenerantur, non autem dicere, quod extraordinariè regenerari nequeant gentilium infantes. At ego meritò regero: non quaritur, quid DEus extra ordinem facere possit, sed quid facere velit. Quod autem velit infantes gentilium excipere ab ordinariâ isthac regulà, nullibi revelatum est. Quod tot Theologos, supra allegatos, agnovisse videmus. Augustina Confessio dicit, hominem justificari per fidem: licetne hic interpretari & dicere, hoc quidem fieri ordinariè, non autem negare Augustinam Confessionem, quod DEus nonnullos possit extra ordinem sine fide salvare? Non audeat hoc quisquam Lutheranorum asserere.

§. XXXIII.

§. LXXXIII. Probatur XI. *A recentiorum Ecclesia nostra doctorum consensu.* Quem supra secundum annorum seriem longo ordine produximus. Nec ulla ratione dubitari potest, fuisse post B. Lutherum hanc quasi consentientem Ecclesiarum nostrarum doctrinam. Hoc nomine eandem insignire Tarnovium & Hülsemannum in superioribus audivimus. Quantumvis postea ab eadem fuerit ab aliquibus recessum, non tamen facile ita, ut priorem sententiam plane reprobarent. Et sicubi nonnunquam aliam amplecti sententiam visi sunt, ita tamen eandem proposuerunt, ut subinde recurrerent ad veterem, eiq; palmam quasi deferrent, ceu subinde suis locis monuimus.

§. LXXXIV. Probatur XII. & ultimo *à periculo consequentia*, quã, si contrariam sententiam defendamus, promptissime utentur ex una parte Fanatici & Anabaptistæ, ex altera Sociniani & Naturalistæ. Quod Anabaptistas concernit, illi ideo infantes non baptizant, quia dicunt: *nullos infantes, quicumq; tandem sint, non habentes discrimen boni & mali damnatos esse.* Esse enim filios regni DEI omnes infantes ante baptismum; apud D. Wigand. in Anabapt. p. 8. Quod quam affine sit ei sententiæ, quæ negat, nullum Gentilium infantum damnari, Theologi Wittebergici supra à nobis §. XXXII. adducti, agnoverunt, qui ideo ne quidem Christianorum infantibus, sine baptismo decedentibus, adscribere disertis expressisq; verbis salutem voluerunt, ne viderentur, rem non satis intelligentibus, de Anabaptistarum errore, qui & infantibus extra Ecclesiam adscribebant salutem, quos ideo furentes vocat Melanthon §. XXXI. lenius sentire quam par erat. Nec minus sententiã, quæ negat infantes Gentilium damnari, abuti hodierni Naturalistæ poterunt. Nec enim sufficiens ratio adferri potest, cur DEUS Gentium infantibus in agone mortis extraordinaria gratia fidem infundat, non autem infundat in extremo vitæ ex adultis iis, qui vitam sine omni criminum labe in simplicitate cordis duxerunt, nec tamen adhibita quantalibet diligentia ad verbi auditum pervenire potuerunt. Qua de re diximus §. LXII. & LXVIII.

§. LXXXV. His ergo tot tantisque fulcris cum sententiã hæc postrema innitatur, calculum nos eidem & nostrum addere non dubitamus. Quo ipso tamen aliorum Theologorum, qui diversum à nobis sentiunt, (quamquam nemo eorum hanc ipsam sententiã nostram aperte rejiciat) opinioni nigrum Theta non præfigimus, sed pari, quã illi, libertate & modestiã id, quod veritati nobis consonum videtur, judicamus. Planè enim subscribimus verbis venerandi Senis & celeberrimi Ecclesiæ nostræ Theologi, D. Jo. Deutschmanni, *Antwort und Rettung / Part. II. Art. II. Th. V. p. 44.* Ein anders ist

ist von denen Haupt-Fragen der Augsp. Confession handeln / ein anders von denen Nebenfragen; wie dann dieses von denen kleinen Juden und Türcken-Kindern billich vor eine Nebenfrage gehalten wird. Wir lassen in der Furcht des HERRen einen jedweden Theologum gar gerne bey seiner Meinung / verhoffen aber / daß keiner von denenselben uns zu derselben nötigen / sondern auch uns bey wohlgedachter Freyheit lassen werde; und kan von dergleichen Fragen auß H. Göttlicher Schrift und denen Kirchen-Büchern ohne alle Bitterkeit / grossen Streit und schädliche Trennung / in lauterem Olimpff und Christlicher Bescheidenheit gehandelt werden.

SECTIO IV.

Siftens,

Examiniis & sententiæ nostræ usum, tam Theoreticum quam Practicum.

§. LXXXVI. **C**um itaq; ex benignissima assistentia divina felicem nostræ Dissertationis colophonem tandem aspiceret contingit, placet adhuc, antequam eundem plane imponamus, aliquid de ejus usu impræsentiarum commemorare. Constat etenim, Theologiam nostram & res in ea occurrentes non tam sibi suisque Musis canere, quam & alienis, hoc est, ultimato actuosam atque practicam audire atque licet quædam in ea reperiantur jucunde contemplabilia, semper tamen ex intentione Spiritus S. ad praxin esse referenda. Quare memores verborum nonnullorum supra memoratorum, quod non-nemini judicio, *questio hæc nihil ad praxin faciat*, atque adeo Theologia nostra eã carere possit, non possumus non eandem tam quoad Theoriam quam Praxin, brevibus licet, repræsentare, omnemque à nobis dicam, ac si in supervacuis & cassâ nuce inanioribus occuparemur, remove.

§. LXXXVII. Quoad USUM THEORETICUM, subinde in tractatione nostra indicatum à nobis est, quæ veritates Theologicæ rectâ Scripturæque conformi Quæstionis nostræ decisione confirmantur, roborenturque: quæ item hærefes, qui errores per eandem rejiciantur, refellanturque. Confirmatur per eandem I. Doctrina *de Peccato Originali*, ejusque in oculis divinis foeditate, summaque abominatione. Quod cum in Veteri Ecclesia Pe-lagiani, in recentiori hujus ætatis & Calviniani & Sociniani & Arminiani & Anabaptistæ atque Fanatici, conjunctâ quasi operâ extenuent, & corruptionem humanæ naturæ aut inficientur penitus, aut pro langvore tan-

H

tum

tum naturæ habeant, qui nequè mortem mereatur, nequè damnationem; hic verò error in universum fere Theologiæ sanioris systema sese diffundat, dum eo regnante nequè necessitatem satisfactionis Christi, nec gratiæ divinæ magnitudinem, nec atrocitatem peccatorum nostrorum, nec mediocritatem contra ea ordinatorum œconomiam, rectè intelligere queamus, facile est animo comprehendere, quàm necessaria sit ea doctrina, quæ veritatem hac in Theologici corporis parte stabilit & tam varium adversariorum genus, Ecclesiæ nostræ infestum, ab eadem propellit atquè refutat. Cernitur adèd affirmatione quæstionis nostræ oculis & mens Christiana certa redditur, Divinam veritatem & eam indubitatam esse, quàm nos profiteri iusserunt majores nostri, *post lapsum nempe Adæ omnes homines secundum naturam propagatos nasci cum peccato, hoc est, sine metu DEI, sine fiducia erga DEUM & cum concupiscentia; quodquè hic morbus seu vitium Originis vere sit peccatum, damnans & afferens NUNC QVO QVE aeternam mortem his, qui non renascuntur per baptismum & Spiritum Sanctum.* Atquè adeo majore confidentia, juxta eundem secundum Augustinæ nostræ Confessionis articulum damnare possumus Pelagianos & alios, qui à tempore exhibitæ Confessionis in immensum creverunt & paulo ante à nobis nominati fuerunt, *qui vitium Originis negant esse peccatum, & ut extenuent gloriam meriti & beneficiorum Christi, disputant, hominem propriis viribus rationis coram DEO justificari posse.* Quid autem utilius esse potest, quàm his erroribus obviam ire & veritatem, tam late usum suum diffundentem, tueri?

§. LXXXVIII. Confirmatur II. per eandem tractationem nostram *rigor divinæ justitiæ*, qui non potest ullum, quantumcunque id humanis oculis videtur, peccatum, sine exacta vel à peccante, vel à vade ipse poenâ, dimittere. Misit ideò DEUS filium suum & per peccatum condemnavit peccatum in carne. Hanc satisfactionem, quisquis fide non acceptat, eum èd justius condemnat, quod condemnare antea justè poterat in peccata prolapsum. Quare Augustana Confessio non dixit tantum, peccatum Originis mortem & damnationem inferre, sed etiam eandem ET NUNC inferre, postquam nempe pro eodem à filio DEI satisfactum est, dum satisfactio non fuit acceptata. Cumquè hanc de justitia divina essentiali veritatem & Sociniani inficientur, & ex parte Calviniani, qui error prona consequentiâ & ipsam Christi satisfactionem & universum salutis nostræ negotium, prout id in Scripturis revelatum est, subruat & labefactet,

imò

imò Christianam religionem in religionem quandam naturalem & Philosophicam convertat, usum profectò id eximium habeat oportet, quod veritatem in hoc argumento Christianam statuminat & certiore reddit.

§. LXXXIX. Deniq; III. per præsentem tractationem *Divinorum salutis mediocritatem Oeconomia & Dispensatio*, à DEO ordinata & præscripta, haud parum confirmatur. Ita enim divina sapientia disposuit, ut thesauri illi divinorum beneficiorum, benevola salvandi totum genus humanum voluntas, pretiosum Salvatoris nostri meritum & propensa in salutem nostram Spiritus S. gratia, non nisi per verbum nobis communicarentur & Sacramenta; per fidem verò, tanquam manum quandam & instrumentum, acceptarentur. Hæc ubi locum non invenerint, nec fructum habere beneficia illa nobis oblata possint, sed qui iisdem destituatur, in morte & damnatione æterna maneat, necesse sit. Ita enim denuò quintus Augustinæ nostræ Confessionis articulus: *Ut hanc fidem consequamur, institutum est ministerium docendi Evangelii & porrigendi sacramenta. Nam per verbum & Sacramenta donatur Spiritus Sanctus, qui fidem efficit, ubi & quando visum est DEO, in iis, qui audiunt Evangelium, scilicet, quod DEUS non propter nostra merita, sed propter Christum justificet hos, qui credunt se propter Christum in gratiam recipi.* Hanc mediocritatem ex parte DEI & hominis necessitatem, cum, iudice eodem Augustinæ Confessionis articulo, negent Anabaptista & alii (sunt hi Calviniani) *qui sentiunt Spiritum S. contingere sine verbo externo hominibus, per ipsorum preparationes & opera:* quibus postea accesserunt Pucciani, Zwinglii hyperaspistæ, Herbertiani, Bodinistæ, Chauvinistæ & tota Naturalistarum, amplissima hodie religionis, cohors, qui sine fide, sine verbo, sine Sacramentis, conferri à DEO gratiam non infantibus Gentilium solummodo, sed & adultis, qui secundum legem naturæ vixerunt, magno molimine simplicioribus persuadere fatagunt. Quæ opinio cum naturalis hominis menti facillimè illabatur, in eoque semel concepta, firmas agat radices, & proh dolor! hi vix semi Christiani totum prope modum orbem, aulas imprimis, curiasquè ubiquè occupent, non poterit non de religione verè Christiana bene mereri, qui hæc carcinomata piâ severitate infectatur, & veritatem iis oppositam ex immotis sacrarum literarum fundamentis corroborat. Quibus omnibus ea addi volumus, quæ in proœmio hujus dissertationis paulo prolixius disputavimus.

§. XC. Quoad USUM PRACTICUM deducimur tractatione nostrâ *in adorationem divinæ justitiæ, tremendiq; adversus peccatum iudicii.* Sanctus DEUS est, nec ulla in eo macula, quare naturæ quadam necessitate quorumlibet peccatorum immunditiæ succenset. Ardet ira ejus adversus peccata & consumit usquè ad profunditatem inferni. Non æstimemus DEUM, sicut hominem, qui peccantibus, peccatis ipse multis obnoxius, peccata condonare potest. Non potest DEUS, nisi injustus esse velit. Si rigidum & crudele hoc nobis apparet, peccati aliquam labem etiam in infantibus gravi supplicio puniri, reverentissimo stupore correpti os nostrum occludamus, dicamusq;: *O altitudo!* Rom. XI. 33. Justus es, Domine, & dum omnes homines sunt injusti, iusta sunt iudicia tua! Deducimur porò tractatione nostrâ *in fugam & abominationem peccatorum nostrorum.* Si DEUS ob alieni peccati malitiam, in infantibus à Parentibus deriva-

derivatam, qui ob ætatis immaturitatem discrimen ignoscant inter dextram & sinistram, tam atroci supplicio animadvertit, quid nobis fiet, si adultiores facti mala cognoscimus simulq; facimus? Si naturæ defectui, quem exuere non poteramus, addamus voluntatis malitiosæ petulantiam? Quis non horreat peccare deliberato animi consilio, si tantum supplicium involuntarium attrahit peccatum? Cujus mentem non perterrefaciat Salvatoris nostri memorialis gnome: *Si in humido ligno hæc faciunt, in arido quid fiet?* Luc. XXIII. 31. Tandem & præsentis argumenti consideratione deducimur in sollicitudinem & curam, mediis à DEO ad accendendam roborandamq; fidem constitutis utendi. Si enim Gentilium infantes ideo perire necesse est, quia media ipsis in promptu non sunt, parentum maxime culpâ, quibus fides in ipsis generari poterat, quanto studio cavendum nobis est, ne per eandem negligentiam, vel prognatis ex nobis liberis exitium attrahatur, vel ipsamet nostra negligentia poenâ olim æternâ puniatur. Imprimis verò eò annitendum nobis omnibus viribus est, ut verbi divini doctrinam, quâ Sacramenta involvuntur, puram illibatamq; conservemus, ne eâ corruptâ vim suam & ipsa Sacramenta amittant, id est, Sacramenta esse desinant. Quare perpetuis à DEO Patre per Christum suspiriis precemur: *Conserva & sanctifica nos, Domine, in veritate, verbum Tuum veritas est, Joh. XVII. 17.*

§. XCI. Poterant alii longè plurimi usus recenseri, si diffusiori nos involvere operæ, quæ jam præter spem excrevit, placeret. Enarrati verò ejus momenti ponderisq; sunt, ut quælibet, citra affectum judicantem, argumentum à nobis pertractatum non parum facere ad praxin, pronuntiaturum esse confidam. DEO igitur, qui elegit nos & ad Ecclesiam vocavit suam, in qua salvari æternum queamus, pro immenso hoc beneficio sit immortalis laus & gloria, in seculorum secula.

derivatam, qui ob ætatis immaturitatem discrimen ignorant inter dextram & sinistram, tam atroci supplicio animadvertit, quid nobis fiet, si adultiores facti mala cognoscimus simulq; facimus? Si naturæ defectui, quem exere non poteramus, addamus voluntatis malitiosæ petulantiam? Quis non horreat peccare deliberato animi consilio, si tantum supplicium involuntarium attrahit peccatum? Cujus mentem non perterrefaciat Salvatoris nostri memorialis gnomè: *Si in humido ligno hæc faciunt, in arido quid fiet?* Luc. XXIII. 31. Tandem & præsentis argumenti consideratione deducimur in sollicitudinem & curam, mediis à DEO ad accendendam roborandamq; fidem constitutis utendis. Si enim Gentilium infantes ideo perire necesse est, quia media ipsis in promptu non sunt, parentum maxime culpâ, quibus fides in ipsis generari poterat, quanto studio cavendum nobis est, ne per eandem negligentiam, vel prognatis ex nobis liberis exitium attrahatur, vel ipsamet nostra negligentia poenâ olim æternâ puniatur. Imprimis verò eò annitendum nobis omnibus viribus est, ut verbi divini doctrinam, quâ Sacramenta involvuntur, puram illibatamq; conservemus, ne eâ corruptâ vim suam & ipsa Sacramenta amittant, id est, Sacramenta esse desinant. Quare perpetuis à DEO Patre per Christum suspiriis precemur: *Conserva & sanctifica nos, Domine, in veritate, verbum Tuum veritas est, Joh. XVII. 17.*

§. XCI. Poterant alii longè plurimi usus recenseri, si diffusiori nos involvere operæ, quæ jam præter spem excrevit, placeret. Enarrati verò ejus momenti ponderisq; sunt, ut quælibet, citra affectum judicantem, argumentum à nobis facere ad praxin, pronuntiaturum esse confidam. DEO igitur Ecclesiam vocavit suam, in qua salvari æternum quærens hoc beneficio sit immortalis laus & gloria, in seculorum secula.

